

**การจัดการห่วงโซ่อุปทานและโลจิสติกส์เพื่อการแข่งขันของ
วิสาหกิจชุมชนและสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ในจังหวัดฉะเชิงเทรา**
**Supply Chain Management and Logistics for Competitive Advantage of Community
Enterprises and One Tambon One Product (OTOP) in Chachoengsao Province.**

คมสันต์ ธีระพีช* และ จารุต จิตติวร²

Komsan Theeraphuchek* and Jarut Dhitivara²

Received : April 9, 2021 Revised : November 26, 2021 Accepted : December 9, 2021

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาสภาพการดำเนินกิจกรรมโลจิสติกส์และห่วงโซ่อุปทาน รวมถึงความสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินกิจกรรมโลจิสติกส์และห่วงโซ่อุปทานกับประสิทธิภาพการดำเนินงานและความได้เปรียบทางการแข่งขัน และแนวทางการจัดการห่วงโซ่อุปทานและโลจิสติกส์ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานและความได้เปรียบทางการแข่งขันของวิสาหกิจชุมชนและสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ในจังหวัดฉะเชิงเทรา เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ด้วยการใช้แบบสอบถาม รวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างวิสาหกิจชุมชนและสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ประเภทอาหารในอำเภอเมือง 80 รายและอำเภอบางคล้า 56 ราย รวมกลุ่มตัวอย่างจำนวน 136 ราย ผลการศึกษา พบว่า วิสาหกิจชุมชนและสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ในอำเภอเมืองและอำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา มีการปฏิบัติตามขบวนการทางด้านโลจิสติกส์และห่วงโซ่อุปทานโดยทั่วไปในระดับปานกลาง คือมีการปฏิบัติบ้างเป็นบางครั้ง การปฏิบัติตามขบวนการทางด้านโลจิสติกส์และห่วงโซ่อุปทานมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับประสิทธิภาพการดำเนินงานและความได้เปรียบทางการแข่งขัน และพบความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันระหว่างประสิทธิภาพการดำเนินงานกับความได้เปรียบทางการแข่งขัน การศึกษาพบว่า การปฏิบัติทางด้านโลจิสติกส์และห่วงโซ่อุปทานและประสิทธิภาพการดำเนินงานที่เป็นตัวแปรที่สำคัญในสมการจำแนกประเภท (Discriminant) ที่ใช้จำแนกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนและสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ออกเป็นกลุ่มตามระดับความได้เปรียบทางการแข่งขัน คือสูงกว่า ต่ำกว่า หรือพอๆกัน เรียงลำดับ ได้แก่ การจัดการสินค้าคงคลัง การขนส่ง การจัดซื้อ/จัดหา ประสิทธิภาพการจัดการกิจการและความร่วมมือระหว่างกิจการ การเลือกสถานที่/การจัดเก็บสินค้า ระบบโลจิสติกส์ย้อนรอย ประสิทธิภาพในการขนถ่ายวัสดุ/สินค้า และการพยากรณ์ความต้องการ/การวางแผน โดยสมการจำแนกประเภทที่ได้สามารถอธิบายความผันแปรของข้อมูลได้ร้อยละ 73.9 และมีความถูกต้องในการทำนายการจำแนกกลุ่มได้ถูกต้องโดยรวมร้อยละ 83.10

คำสำคัญ : วิสาหกิจชุมชน สินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ โลจิสติกส์และห่วงโซ่อุปทาน
ความได้เปรียบทางการแข่งขัน

^{*2} อาจารย์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์

^{*2} Lecturer, Faculty of Management Science, Rajabhat Rajanagarindra University

Abstract

This research aimed to study the logistics and supply chain practices, the relationship between logistics and supply chain management, the efficiency of operation and competitive advantage. The purpose of this study is a guideline for logistics and supply chain management strategies that affected the operational efficiency and competitive advantage of Small and Micro Community Enterprise (SMCE) and OTOP in Chachoengsao province. This study is a quantitative research; the samples consisted of 80 and 56 of the Small and Micro Community Enterprise and OTOP in Muang District and Bangkla District, respectively. Results have showed that the level of logistics and supply chain practices among the Small and Micro Community Enterprise and OTOP were generally in the medium level. The Logistics and supply chain practices were closely aligned with operational efficiency and competitive advantage. Besides the relationship in the same direction of performance and competitive advantage. The study found the key variables in the discriminant equation used to classify the Small and Micro Community Enterprise and OTOP were grouped accordingly to the level of competitive advantage such as inventory management, transportation, purchasing/procurement, management performance and business collaboration, site selection and storage, logistics reverse system, material handling, and demand forecasting / planning. The discriminant equation was able to explain the data variance of 73.9 percent and the accuracy of the classification was 83.10 percent.

Keywords : Community Enterprises One Tambon One Product, Logistics and Supply Chain Management, Competitive Advantage

1. บทนำ

จากภาวะวิกฤติทางเศรษฐกิจของประเทศไทยตั้งแต่ปี 2540 และการฟื้นตัวเป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน จะเห็นถึงบริบทของนโยบายในการแก้ปัญหาและการพัฒนาที่ฐานรากเศรษฐกิจของประเทศ เป็นที่มาของผลิตภัณฑ์ชุมชนที่เรียกว่า โอท็อป “หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์” (One Tambon One Product: OTOP) ของวิสาหกิจชุมชน (Community Enterprises) เป็นพื้นฐานของการพัฒนาเศรษฐกิจแบบพอเพียง การส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมถึงการพัฒนาความสามารถในการจัดการเพื่อความพร้อมสำหรับการแข่งขันและผลักดันการก้าวสู่การเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (Small and Medium-sized Enterprises SMEs) เห็นได้ว่าจากวิกฤติเศรษฐกิจที่ผ่านมารัฐบาลได้ส่งเสริมกลุ่มวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม กลุ่มวิสาหกิจชุมชนและผลิตภัณฑ์ชุมชนซึ่งเป็นธุรกิจฐานรากและเป็นกลุ่มที่มีขนาดใหญ่ของประเทศ ซึ่งผลของการขับเคลื่อนส่งผลให้ กลุ่มวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม กลุ่มวิสาหกิจชุมชนและผลิตภัณฑ์ชุมชน ก้าวหน้ามาโดยลำดับ (กรมการพัฒนาชุมชน, 2557a)

อย่างไรก็ตามแนวโน้มการเพิ่มขึ้นของการเปิดเสรีทางการค้าในเวทีการค้าโลกและโดยเฉพาะการเปิดเสรีทางการค้าของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ทำให้สภาพการแข่งขันในตลาดของประเทศกลุ่มสมาชิกอาเซียนรวมถึงภาวะการแข่งขันในตลาดโลกเพิ่มสูงขึ้น ทำให้ไทยต้องหันมาปรับตัวอีกครั้งเพื่อรองรับการแข่งขันที่เพิ่มสูงขึ้นดังกล่าว โดยเฉพาะผู้ผลิตขนาดเล็กได้แก่ วิสาหกิจชุมชน ผลิตภัณฑ์ชุมชน เนื่องจากเป็นธุรกิจชุมชนขนาดเล็กที่ยังขาดความเข้มแข็งในการต่อสู้กับธุรกิจขนาดใหญ่ทั้งในประเทศและจากต่างประเทศ (ธันยมัย เจียรกุล, 2557)

ดังนั้น ประเทศไทยควรให้ความสำคัญกับชุมชนซึ่งเป็นฐานรากของธุรกิจในประเทศ โดยการเพิ่มศักยภาพและการใช้จุดเด่นของชุมชนผสมผสานกับวัฒนธรรม รวมถึงภูมิปัญญา เพื่อเชื่อมโยงสู่ภาคการผลิตกับการบริการที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน ไปสู่การขยายโอกาสทางการตลาดได้มากยิ่งขึ้น ซึ่งในปัจจุบันมีหน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานภาคเอกชนให้การสนับสนุนการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน ให้มีความแข็งแกร่งและสามารถแข่งขันได้ในทางตรงกันข้ามตามรายงานการศึกษาที่ผ่านมาพบปัญหาที่เป็นอุปสรรคต่อการก้าวหน้าของวิสาหกิจชุมชนและผลิตภัณฑ์ชุมชนสรุปรวมเป็น 5 หมวดปัญหา (สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ, 2548) ได้แก่ ปัญหา ด้านการบริหารจัดการกลุ่มและสมาชิก ปัญหาด้านการบริหารจัดการด้านการตลาดและลูกค้า ปัญหาการบริหารจัดการด้านการผลิตและบริการ ปัญหาการบริหารจัดการด้านบัญชีและการเงิน และปัญหาด้านการปรับปรุงและพัฒนาวิสาหกิจชุมชนสู่ความยั่งยืน

จากปัญหาข้างต้นเมื่อพิจารณาเข้ากับวิทยาการด้านการบริหารจัดการจะสอดคล้องกับกลยุทธ์การจัดการห่วงโซ่อุปทานและโลจิสติกส์ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการวางแผนการปฏิบัติการ การควบคุมการเคลื่อนย้ายสินค้า/บริการและข้อมูลที่เกี่ยวข้อง จากจุดเริ่มต้นไปสู่จุดที่มีการบริโภคให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลตามความต้องการของลูกค้า (The Council of Supply Chain Management Professionals, 2004) วัตถุประสงค์ของการจัดการห่วงโซ่อุปทานและโลจิสติกส์เป็นไปเพื่อให้สามารถตอบสนองได้อย่างรวดเร็ว (Rapid Response) ลดความผันผวนของระบบ (Minimum System Variance) และลดปริมาณสินค้าคงคลัง (Minimum Inventory) โดยประโยชน์จากการจัดการห่วงโซ่อุปทานและโลจิสติกส์ ได้แก่ 1) สามารถสร้างความสามารถในการแข่งขันได้ 2) สามารถทำให้ผลิตภาพ (Efficiency) และประสิทธิผล (Productivity) เพิ่มขึ้น ซึ่งจะทำให้ต้นทุนต่อหน่วยของสินค้าลดลง และ 3) ทำให้สินค้าหรือบริการเกิดความแตกต่างและสามารถแข่งขันได้

สำหรับสภาพทั่วไปของวิสาหกิจชุมชนและสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ในอำเภอเมืองและอำเภอบางคล้าของจังหวัดฉะเชิงเทรา มีวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 371 แห่ง มีจำนวนสมาชิก 2,210 ราย ในขณะที่จำนวนวิสาหกิจชุมชนทั่วประเทศ 74,347 แห่ง มีสมาชิก 225,277 ราย ส่วนสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ของจังหวัดฉะเชิงเทรา มีจำนวน 279 ราย (กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2557) ส่วนใหญ่เป็นประเภทอาหารและของใช้และในพื้นที่อำเภอเมืองและอำเภอบางคล้า จะมีรายการสินค้าที่เป็นสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์มีสัดส่วนที่สูงกว่าเมื่อเทียบกับอำเภออื่น ๆ จึงนำเอาอำเภอเมืองและอำเภอบางคล้าเป็นพื้นที่ศึกษาและนำมาเป็นตัวแทนจังหวัดฉะเชิงเทรา

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา ผู้วิจัยจึงนำกรอบประเด็นปัญหาอุปสรรคของวิสาหกิจชุมชนและสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ข้างต้น มาทำการศึกษาร่วมกับแนวคิดการจัดการห่วงโซ่อุปทาน และโลจิสติกส์เพื่อศึกษาหาแนวทางการจัดการห่วงโซ่อุปทานและโลจิสติกส์ของวิสาหกิจชุมชนและสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์เพื่อสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันดังกล่าว

2. วัตถุประสงค์งานวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพ และลักษณะการดำเนินงานวิเคราะห์การจัดการกิจกรรมโลจิสติกส์ และห่วงโซ่อุปทานที่ได้ดำเนินการของวิสาหกิจชุมชนและสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ในจังหวัดฉะเชิงเทรา

2.2 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของการดำเนินงานกิจกรรมโลจิสติกส์ และห่วงโซ่อุปทานกับประสิทธิภาพการดำเนินงาน และความได้เปรียบทางการแข่งขันของวิสาหกิจชุมชนและสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ในจังหวัดฉะเชิงเทรา

2.3 เพื่อศึกษาแนวทางรูปแบบการจัดการกิจกรรมโลจิสติกส์ และห่วงโซ่อุปทานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพ การดำเนินงาน และความได้เปรียบทางการแข่งขันของวิสาหกิจชุมชนและสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ใน จังหวัดฉะเชิงเทรา

3. ทบทวนวรรณกรรม

3.1 แนวคิดการจัดการโลจิสติกส์และห่วงโซ่อุปทาน พัทธนี อินทรลักษณ์ (2557) ได้อธิบายถึงโลจิสติกส์ ไว้ว่า เป็นกระบวนการเคลื่อนย้ายสินค้าในเวลาและสถานที่ที่ต้องการ โดยเน้นกระแสการเคลื่อนย้ายหรือไหลเวียนของ สินค้า บริการ และข้อมูลมากกว่าการเก็บสินค้าในคลัง ซึ่งมีองค์ประกอบของโลจิสติกส์ในทางธุรกิจ ได้แก่ การพยากรณ์ อุปสงค์ กลยุทธ์การจัดหา การขนส่ง การบริหารสินค้าคงคลัง การเคลื่อนย้ายวัตถุดิบ โกดังสินค้า บรรจุภัณฑ์และหีบห่อ การตอบสนองต่อคำสั่งซื้อ การบริการลูกค้า ในขณะที่ห่วงโซ่อุปทาน มีความหมายกว้างกว่าและเป็นหนึ่งในห้ องค์ประกอบสำคัญของการจัดการห่วงโซ่อุปทาน ดังนั้นการจัดการโลจิสติกส์และห่วงโซ่อุปทาน จึงเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการห่วงโซ่อุปทานเกี่ยวข้องกับการวางแผนการปฏิบัติงาน และการควบคุมให้การเคลื่อนย้ายสินค้าหรือการบริการ และข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากจุดเริ่มต้นไปสู่จุดที่มีการบริโภคให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลตามความต้องการของลูกค้า โดยมีกิจกรรมหลักทางด้านโลจิสติกส์ (The Council of Supply Chain Management Professionals, 2004) ได้แก่ (1) การบริการลูกค้า (2) การจัดซื้อ/การจัดหา (3) การสื่อสาร/การสั่งซื้อ (4) การขนส่ง (5) การเลือก สถานที่/การจัดเก็บสินค้า (6) การพยากรณ์ความต้องการ/การวางแผน (7) การจัดการสินค้าคงคลัง (8) การจัดการ วัตถุดิบ/การบรรจุ (9) ระบบโลจิสติกส์ย้อนรอย ในขณะที่เดียวกันได้มีการพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ประเมินศักยภาพ ด้านโลจิสติกส์และการจัดการห่วงโซ่อุปทานที่ประกอบไปด้วย 4 ด้าน (รุจิรี พนมยงค์ และอภิชาติ โสภาแดง, 2551) ได้แก่ ด้านแรกเป็นกลยุทธ์ขององค์กรและความร่วมมือระหว่างองค์กร ด้านที่สองเป็นการวางแผนและความสามารถในการทำตามแผนที่วางไว้ ด้านที่สามประสิทธิภาพในการขนถ่ายวัสดุ/สินค้า และด้านที่สี่เป็นการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี สารสนเทศในองค์กร

3.2 แนวความคิด หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (One Tambon One Product: OTOP) เป็นโครงการที่ ก่อตั้งขึ้นมาเพื่อกระตุ้นธุรกิจประกอบการที่เกี่ยวข้องในท้องถิ่นซึ่งโครงการดังกล่าวมีเป้าหมายสนับสนุนผลิตภัณฑ์ที่มี ลักษณะเฉพาะตัวผลิต และจำหน่ายในท้องถิ่นในแต่ละตำบลหรือเรียกว่าโครงการโอท็อป โดยได้รับแรงบันดาลใจ จากโครงการหนึ่งหมู่บ้านหนึ่งผลิตภัณฑ์จากประเทศญี่ปุ่น สำหรับโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์จะทำให้ชุมชน และหมู่บ้านพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นประกอบกับการตลาดโดยเลือกผลิตภัณฑ์ที่โดดเด่นมา 1 ขึ้นจากแต่ละ ตำบลมาประทับตราว่า “ผลิตภัณฑ์โอท็อป” และจัดหาเวทีทั้งในประเทศและต่างประเทศเพื่อประชาสัมพันธ์สินค้า สำหรับผลิตภัณฑ์โอท็อปได้ครอบคลุมผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นอย่างกว้างขวางซึ่งได้รวมไปถึงงานหัตถกรรมผ้าทอผ้าไหม เครื่องปั้นดินเผา เครื่องประดับแฟชั่น ของใช้ในครัวเรือน อาหารสมุนไพรและเครื่องดื่ม (กรมพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย, 2555) สำหรับการแบ่งคุณภาพของผลิตภัณฑ์ แบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม (กมลชนก พินชัย, 2556) ได้แก่ กลุ่มที่ 1 (A) กลุ่มดาวเด่นสู่สากล คือผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพสูงและผลิตได้มาก ถัดมาเป็นกลุ่มที่ 2 (B) กลุ่มอนุรักษ์สร้างคุณค่า คือผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพสูงและผลิตได้น้อย ส่วนกลุ่มที่ 3 (C) กลุ่มพัฒนาสู่การแข่งขัน คือผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพ ระดับพื้นฐานตามที่กฎหมายกำหนด และกลุ่มที่ 4 (D) กลุ่มปรับตัวสู่การพัฒนา คือผลิตภัณฑ์ที่มีการผลิตอย่างง่าย ไม่ซับซ้อนผลิตได้น้อย เป็นต้น

3.3 แนวความคิด วิสาหกิจ เสรี พงศ์พิศ (2553) ได้กล่าวถึง วิสาหกิจ เป็นการประกอบกิจการขนาดเล็ก ซึ่งเกิดจากชุมชนหรือองค์กรชุมชนร่วมกันดำเนินการเพื่อจัดการทุนชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ สร้างสรรค์เพื่อการพัฒนาตนเอง อาจเป็นการผลิตการแปรรูปการจัดการตลาดทั้งด้านเกษตร และอุตสาหกรรมบริการ เช่น การท่องเที่ยว สุขภาพ สิ่งแวดล้อม รวมทั้งการออมทรัพย์ และการจัดสวัสดิการชุมชน ในขณะที่ กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (2557) ให้นิยามเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน คือ คณะบุคคลที่รวมตัวกันโดยมีวัตถุประสงค์ในการทำกิจกรรมอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อประโยชน์ในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในเครือข่าย ต่อมาในปี 2548 ได้ออกพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548 มีจุดมุ่งหมายให้วิสาหกิจชุมชนเป็นเศรษฐกิจพื้นฐานของการพัฒนา เศรษฐกิจแบบพอเพียง (เที่ยงธรรม พลโลก, 2557) และเพื่อให้วิสาหกิจชุมชนมีระบบมาตรฐานในการจัดการที่ดี สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ กระทรวงอุตสาหกรรม (2548) ได้นำเสนอรูปแบบการบริหารจัดการที่ประกอบไปด้วย 5 หมวด ได้แก่ หมวดที่ 1 การบริหารจัดการกลุ่มและสมาชิก หมวดที่ 2 การบริหารจัดการด้านการตลาดและลูกค้า หมวดที่ 3 การบริหารจัดการด้านการผลิตและบริการ หมวดที่ 4 การบริหารจัดการด้านบัญชีและการเงิน และหมวดที่ 5 การปรับปรุงและพัฒนาวิสาหกิจชุมชนสู่ความยั่งยืน

3.4 ข้อมูลกลุ่มผู้ผลิตสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์และวิสาหกิจชุมชนของจังหวัดฉะเชิงเทรา จากข้อมูลรายงานของสำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (2557) มีจำนวนผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ของจังหวัดฉะเชิงเทรา อยู่ที่ 279 ราย ในขณะที่กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย (2557b) ได้รายงานข้อมูลจังหวัดฉะเชิงเทราที่มีสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ จำนวน 743 ราย ส่วนใหญ่เป็นประเภทอาหารและของใช้และพบมากที่สุดในอำเภอเมืองและอำเภอบางคล้าตามลำดับ ส่วนข้อมูลของวิสาหกิจชุมชนของจังหวัดฉะเชิงเทรา มีจำนวน 371 แห่งและมีจำนวนสมาชิก 2,210 ราย (สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2557) นอกจากนี้ผลิตภัณฑ์สินค้าที่มีความโดดเด่นและได้การยอมรับของจังหวัดฉะเชิงเทรา ได้แก่ สินค้าเด่นในอำเภอเมือง เช่น ร้านงลิขณ์ขนมไทย ร้านรินขนมไทย ร้านคุณป้อม บริษัท อาหารดีมีคุณ จำกัด เป็นต้น ส่วนสินค้าเด่นในอำเภอบางคล้า เช่น วิสาหกิจชุมชนผู้ผลิตมะม่วงส่งออก วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรปากน้ำโจ้โล่ กลุ่มแปรรูปผลไม้อำเภอบางคล้า เป็นต้น และสินค้าเด่นในอำเภออื่นๆ เช่น อำเภอแปลงยาว มีบริษัท ผลไม้แปรรูปพร จำกัด สวนเพชรสำโรง อำเภอดงขี้เหล็ก มีวิสาหกิจชุมชนผู้ผลิตมะม่วง อำเภอบ้านโพธิ์ มีสหกรณ์ผู้เลี้ยงไข่ไก่แปดริ้ว จำกัด อำเภอบางปะกง มีกลุ่มสตรีชนมหวานบ้านคลองผิซุด ส่วนผลิตภัณฑ์ประเภทอื่นๆ เช่น วิสาหกิจชุมชนกลุ่มผลิตภัณฑ์แปรรูปหญ้าแฝก อยู่อำเภอบ้านโพธิ์ เป็นต้น (สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดฉะเชิงเทรา, 2558)

3.5 ประสิทธิภาพการดำเนินงานและความได้เปรียบการแข่งขัน ประสิทธิภาพการดำเนินงาน การจัดการห่วงโซ่อุปทานและโลจิสติกส์ มีความสัมพันธ์ต่อกลยุทธ์องค์กร 4 ด้าน (วลัยลักษณ์ อัครธีรวงศ์, 2555) ได้แก่ ด้านที่ 1 กลยุทธ์ขององค์กรและความร่วมมือระหว่างองค์กร ด้านที่ 2 การวางแผนและความสามารถในการทำตามแผนที่ได้วางไว้ ด้านที่ 3 ประสิทธิภาพในการขนถ่ายวัสดุ/สินค้า และด้านที่ 4 การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ในองค์กร ส่วนความได้เปรียบการแข่งขันแบ่งออกได้ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านเป็นผู้นำต้นทุน ด้านสร้างความแตกต่างและด้านตอบสนองอย่างรวดเร็ว (สุนทรี เจริญสุข, 2555)

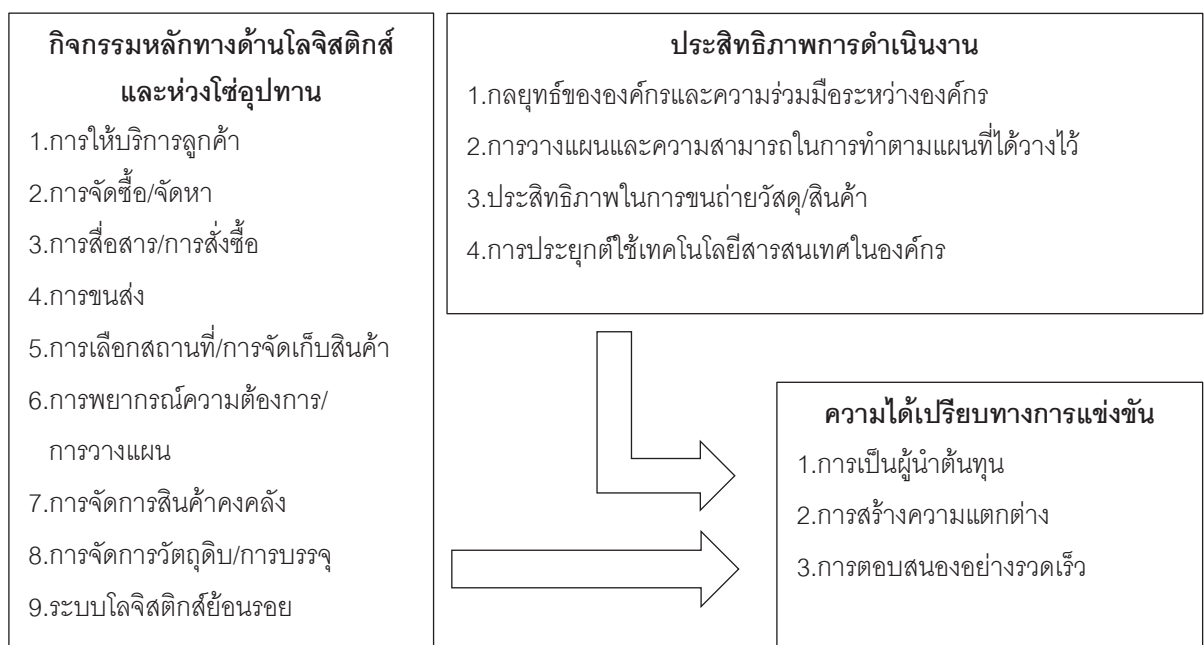
3.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการห่วงโซ่อุปทานและโลจิสติกส์ของวิสาหกิจ และสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ มีความหลากหลายและมีความแตกต่างออกไป อย่างเช่น วลัยลักษณ์ อัครธีรวงศ์ (2555) ได้ศึกษา กลยุทธ์การดำเนินงานด้านโลจิสติกส์ และห่วงโซ่อุปทานของผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ชุมชนและท้องถิ่น

พบว่า กลยุทธ์ระดับองค์กรและความร่วมมือกันระหว่างองค์กร และกลยุทธ์การวางแผนและความสามารถในการทำให้ได้ตามแผน มีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงานขององค์กร ในขณะที่กลยุทธ์การวางแผนและความสามารถในการทำให้ได้ตามแผน และกลยุทธ์การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพในการดำเนินงานขององค์กร ส่วนสุนทรี เจริญสุข (2555) ได้ศึกษา การจัดการโลจิสติกส์เพื่อสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน พบว่า กิจกรรมโลจิสติกส์ทำให้ตอบสนองความต้องการของลูกค้าและยังสามารถสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันขององค์กร 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการเป็นผู้นำต้นทุน ด้านสร้างความแตกต่าง และด้านการตอบสนองอย่างรวดเร็ว ในขณะที่วัชรินทร์ วิวัฒน์ (2554) ได้ศึกษา ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีวิสาหกิจชุมชน พบว่า ผู้จัดทำบัญชีเป็นกรรมการกลุ่มมีการศึกษาในสาขาอื่นๆ ไม่ใช่สาขาบัญชีโดยตรง จึงพบปัญหาในด้านเครื่องมือที่ใช้ในการปฏิบัติงานซึ่งเป็นปัญหามากที่สุด รองลงมา เป็นปัญหาด้านความร่วมมือและการประสานงาน และยังคงคลั่งคลึงกับ คณะบริหารธุรกิจมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี (2552) พบว่า การนำข้อมูลทางบัญชีสำหรับกลุ่มผลิตสินค้า OTOP มาใช้ในการควบคุมและการตัดสินใจยังไม่สมบูรณ์ และพุทธรณ สุวรรณอาสน์ (2554) พบว่า มีการจัดระบบบัญชีของชุมชนกลุ่มตัดเย็บเสื้อผ้ามีข้อมูลยังไม่เพียงพอที่จะนำมาใช้ในการบริหารการตัดสินใจ

จากการทบทวนแนวคิดและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ยังไม่มีงานวิจัยใดที่ศึกษาเรื่องนี้มาก่อน ทำให้เกิดช่องว่างการวิจัย จึงเป็นเหตุผลที่ผู้วิจัยสนใจทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างของการดำเนินงานกิจกรรมโลจิสติกส์และห่วงโซ่อุปทานกับการดำเนินงานความได้เปรียบทางการแข่งขัน รวมถึงศึกษาแนวทางรูปแบบการจัดการโลจิสติกส์และห่วงโซ่อุปทานที่ส่งผลต่อความได้เปรียบทางการแข่งขัน ทำให้สามารถนำมาสร้างกรอบแนวคิดในการวิจัยได้ดังนี้

รูปภาพประกอบ 1

โมเดลกิจกรรมหลักทางด้านโลจิสติกส์และห่วงโซ่อุปทานเพื่อความได้เปรียบทางการแข่งขัน

3.6.1 กิจกรรมหลักทางด้านโลจิสติกส์และห่วงโซ่อุปทาน

การจัดการโลจิสติกส์และห่วงโซ่อุปทาน จึงเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการห่วงโซ่อุปทานเกี่ยวข้องกับการวางแผนการปฏิบัติการ และการควบคุมให้การเคลื่อนย้ายสินค้า/บริการ และข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากจุดเริ่มต้นไปสู่จุดที่มีการบริโภคให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลตามความต้องการของลูกค้า (The Council of Supply Chain Management Professionals, 2004) ซึ่งกิจกรรมหลักทางด้านโลจิสติกส์และห่วงโซ่อุปทาน ได้แก่

- 1) การให้บริการลูกค้า ประกอบด้วยกิจกรรม คือ การชดเชยกรณีสินค้ามีข้อผิดพลาด การให้บริการข้อมูลข่าวสารแก่ลูกค้า รวมถึงการสอบถามขอคำแนะนำจากลูกค้า
- 2) การจัดซื้อ/จัดหา ประกอบด้วยกิจกรรม คือ การกำหนดหลักเกณฑ์ในการจัดซื้อวัตถุดิบ การจัดหาทางเลือกหลายแหล่งในการจัดซื้อวัตถุดิบ และการตรวจสอบการซื้อวัตถุดิบ
- 3) การสื่อสาร/การสั่งซื้อ ประกอบด้วยกิจกรรม คือ การส่งและรับข่าวสารกับคู่ค้าหรือลูกค้า และการจัดบันทึกการสั่งซื้อ รวมถึงการเก็บประวัติการสั่งซื้อของลูกค้า
- 4) การขนส่ง ประกอบด้วยกิจกรรม คือ การจัดเส้นทางและจัดตารางการขนส่ง การคัดเลือกการขนส่งตามลักษณะสินค้า และการวิเคราะห์ต้นทุนขนส่ง
- 5) การเลือกสถานที่/การจัดเก็บสินค้าประกอบด้วยกิจกรรม คือ การจัดสถานที่แสดงสินค้าให้ลูกค้าชม การจัดสถานที่เก็บสินค้าเพื่อป้องกันการเสื่อมสภาพ รวมถึงการคำนวณต้นทุนในการจัดเก็บสินค้า
- 6) การพยากรณ์ความต้องการ/การวางแผน ประกอบด้วยกิจกรรม คือ การตั้งเป้าหมายยอดขายในแต่ละเดือน การคาดการณ์การใช้วัตถุดิบไว้ล่วงหน้า และการประเมินสถานการณ์แวดล้อมเพื่อใช้วางแผน
- 7) การจัดการสินค้าคงคลัง ประกอบด้วยกิจกรรม คือ การวางแผนการจัดเก็บสินค้าไว้อย่างมีระเบียบ การคำนวณค่าใช้จ่ายในการเก็บสินค้า และการดูแลรักษาสภาพสินค้าที่อยู่ในคลัง
- 8) การจัดการวัตถุดิบ/การบรรจุ ประกอบด้วยกิจกรรม คือ การเปรียบเทียบผู้ขายวัตถุดิบแต่ละรายในการจัดซื้อ และการพิจารณาการบรรจุภัณฑ์ที่หีบห่อได้มาตรฐาน รวมถึงการมีสัญญาข้อตกลงกับผู้ขายวัตถุดิบโดยตรง
- 9) ระบบโลจิสติกส์ย้อนรอย ประกอบด้วยกิจกรรม คือ การปรับปรุงสินค้าตามคำแนะนำลูกค้า การวิเคราะห์ของเสียที่เกิดจากขั้นตอนต่าง ๆ และการนำของเสีย/สินค้าเสียมีตำหนิมาเพิ่มมูลค่า

3.6.2 ประสิทธิภาพการดำเนินงาน

เป็นเครื่องมือ ที่ใช้ในการประเมินประสิทธิภาพของวิธีการทำงาน และความมีประสิทธิภาพ (Effectiveness) ขององค์กร ในมุมมองของการจัดการห่วงโซ่อุปทานและโลจิสติกส์ (Supply Chain and Logistics Management) โดยประเมินผล 22 ดัชนีชี้วัด ซึ่งจัดอยู่ในขอบเขตการประเมิน 4 ด้าน (รุจิรี พนมยงค์ และอภิชาติ โสภาง, 2551) ได้แก่

- 1) กลยุทธ์ขององค์กรและความร่วมมือระหว่างองค์กร ประกอบด้วย ประสิทธิภาพด้านความถูกต้องของการสื่อสาร การแจ้งข่าวสารระหว่างฝ่ายต่างๆด้วยตนเองในกิจการ การแจ้งข่าวสารระหว่างกิจการกับผู้ส่งวัตถุดิบ และการแจ้งข่าวสารระหว่างกิจการกับลูกค้า
- 2) การวางแผนและความสามารถในการทำตามแผนที่ได้วางไว้ ประกอบด้วย ประสิทธิภาพด้านความแม่นยำในการพยากรณ์แนวโน้มความต้องการสินค้าของลูกค้า การปรับเปลี่ยนแผนหรือดำเนินการได้ตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป และด้านการติดตามการจำหน่าย การขนส่ง การดำเนินงานว่าเป็นไปตามที่กำหนดไว้
- 3) ประสิทธิภาพในการขนถ่ายวัสดุ/สินค้า ประกอบด้วย ประสิทธิภาพด้านความถูกต้องในการจัดส่งสินค้า และด้านการจัดส่งสินค้าได้ตรงเวลา รวมถึงประสิทธิภาพด้านการหมุนเวียนเงินสดเงินลงทุนในสินค้าคงคลังกับยอดขายสินค้า
- 4) การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในองค์กร ประกอบด้วย ประสิทธิภาพด้านการใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ในการจัดทำบัญชี และการจัดการสินค้าคงคลังของกิจการ การใช้เครือข่ายอินเทอร์เน็ตในการแจ้งและรับข้อมูลข่าวสารระหว่างลูกค้ากับกิจการ และการใช้เครือข่ายอินเทอร์เน็ตในการแจ้ง และรับข้อมูลข่าวสารระหว่างกิจการกับกิจการอื่น

3.6.3 ความได้เปรียบทางการแข่งขัน

ความได้เปรียบทางการแข่งขันสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ด้าน (สุนทรี เจริญสุข, 2555) คือ

- 1) การเป็นผู้นำด้านต้นทุน เป็นลักษณะการดำเนินงานที่กิจการมีการบริหารต้นทุนของสินค้าคงคลังได้เหมาะสมกับยอดขาย ต้นทุนการขนส่ง การจัดเก็บสินค้าที่ต่ำ และกิจการมีการพัฒนาการผลิตเพื่อให้ได้ต้นทุนต่ำ
- 2) การสร้างความแตกต่าง เป็นลักษณะการดำเนินงานที่ กิจการเลือกใช้วัตถุดิบที่มีคุณภาพดีเป็นที่ยอมรับเพื่อสร้างภาพลักษณ์ผลิตภัณฑ์ และการนำเสนอสินค้าหลายช่องทาง/การออกงานแสดงสินค้าเป็นประจำ รวมถึงด้านกิจการมีการพัฒนาออกแบบสินค้าใหม่ และ
- 3) การตอบสนองอย่างรวดเร็ว รวดเร็วเป็นลักษณะการดำเนินงานที่กิจการเน้นการใช้ และพัฒนาระบบเทคโนโลยี เพื่อความรวดเร็วในการทำงาน มีการกำหนดฝ่าย และขั้นตอนการรับการร้องเรียนจากลูกค้า และการติดตามแก้ไข และมีพนักงานที่มีความสามารถในการขายแต่ละจุดขายอย่างเพียงพอ

4. วิธีดำเนินการวิจัย

กำหนดหน่วยการศึกษาเป็นวิสาหกิจชุมชนและสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ประเภทอาหาร ในพื้นที่อำเภอเมือง และอำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และออกแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ด้วยการใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างร่วมกับการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการรายงาน

4.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการศึกษา ได้แก่ วิสาหกิจชุมชนและสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ประเภทอาหาร ในอำเภอเมือง และอำเภอบางคล้า ของจังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 125 และ 64 รายตามลำดับ รวมจำนวน 189 ราย (กรมพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย, 2557c) ซึ่งมีสัดส่วนที่สูงเมื่อเทียบกับอำเภออื่น ๆ โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากตารางของเครซี่และมอร์แกน ที่ระดับความคลาดเคลื่อนที่ 5% ของวิสาหกิจชุมชนและสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ประเภทอาหาร ในอำเภอเมืองและอำเภอบางคล้า จำนวน 80 และ 56 รายตามลำดับ รวมกลุ่มตัวอย่างใช้ในการวิเคราะห์จำนวน 136 ราย ทั้งนี้ผู้ตอบแบบสอบถาม คือ ผู้จัดการ ผู้ดูแลด้านการผลิต ด้านการตลาด ด้านการเงินของวิสาหกิจชุมชนและสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์

4.2 การดำเนินการวิจัย

ออกแบบการศึกษาเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ และกำหนดเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ด้วยแบบสอบถามร่วมกับการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการออกแบบสอบถาม และการสำรวจข้อมูล ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยนี้คือวิสาหกิจชุมชนและสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ประเภทอาหาร ในอำเภอเมืองและอำเภอบางคล้า จำนวน 80 และ 56 รายตามลำดับ รวมกลุ่มตัวอย่างใช้ในการวิเคราะห์จำนวน 136 ราย ทั้งนี้ผู้ตอบแบบสอบถาม คือ ผู้จัดการ ผู้ดูแลด้านการผลิต ด้านการตลาด ด้านการเงินของวิสาหกิจชุมชนและสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ แล้วนำข้อมูลที่ได้มาประมวลผล และวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อจำแนกประเภทของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนและสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 ประสพผลสำเร็จที่มีความได้เปรียบทางการแข่งขันในภาพรวมสูงกว่าเมื่อเทียบกับคู่แข่ง ส่วนกลุ่มที่ 2 ประสพผลที่มีความได้เปรียบทางการแข่งขันในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางหรือมีสถานะการแข่งขันพอๆ กันกับคู่แข่ง และกลุ่มที่ 3 ประสพผลที่มีความได้เปรียบทางการแข่งขันในภาพรวมอยู่ในระดับต่ำกว่าเมื่อเทียบกับคู่แข่ง ทั้งนี้เพื่อทำการวิเคราะห์หาปัจจัยหลักจากการปฏิบัติหลักการห่วงโซ่อุปทาน และโลจิสติกส์และประสิทธิภาพการจัดการห่วงโซ่อุปทานและโลจิสติกส์ที่เป็นปัจจัยสำคัญในการจำแนกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนและสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ รวมถึงความได้เปรียบทางด้าน

การแข่งขันมากกว่า ปานกลางหรือต่ำกว่าดังกล่าว สำหรับการกำหนดพื้นที่ได้เก็บรวบรวมข้อมูลและกลุ่มตัวอย่างตามสะดวกและวิธีการสุ่มตัวอย่างจะเป็นแบบเฉพาะเจาะจงเป็นรายองค์กร โดยมีขั้นตอน ดังนี้

การศึกษาเชิงเอกสาร (Documentary Survey) ศึกษาองค์ความรู้และแนวความคิดการจัดการห่วงโซ่อุปทานและโลจิสติกส์ ข้อมูลเบื้องต้นของวิสาหกิจชุมชนและสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ในระดับประเทศ ระดับจังหวัด และอำเภอ โดยเฉพาะอำเภอเมือง และอำเภอบางคล้า

การศึกษาวิจัยในภาคสนาม (Field Research) กำหนดใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลจากสมาชิกกรรมการของวิสาหกิจชุมชนและสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ที่มีตำแหน่งหรือมีหน้าที่ คือ ผู้จัดการ ผู้ดูแลด้านการผลิต ด้านการตลาด ด้านการเงิน เป็นกลุ่มตัวอย่างเป้าหมาย

เครื่องมือ แบบสอบถามเป็นเครื่องมือสำหรับการสำรวจเชิงปริมาณในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างวิสาหกิจชุมชนและสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ครอบคลุมเนื้อหาตามตัวแปรที่กำหนดไว้ในกรอบแนวความคิดวิจัยที่ประกอบไปด้วย กิจกรรมทางด้านโลจิสติกส์และห่วงโซ่อุปทาน ประสิทธิภาพการดำเนินงานและความได้เปรียบทางการแข่งขัน ส่วนเครื่องมือทางสถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ สถิติเชิงพรรณนาและสถิติเชิงอนุมาน ในขณะที่ข้อมูลคุณภาพเก็บรวบรวมข้อมูลในการสัมภาษณ์เชิงลึกควบคู่กับแบบสอบถาม

เกณฑ์การให้คะแนนของแบบสอบถาม

1. ส่วนของแบบสอบถามแบบประเมินค่า แบ่งเป็น 5 ระดับตามมาตรวัดแบบลิเคอร์ท์ (Likert Scale) คือ 5 มากที่สุด 4 มาก 3 ปานกลาง 2 น้อย และ 1 น้อยที่สุด มีข้อความทั้งเชิงบวก และเชิงลบ โดยการแปลความหมายตามเกณฑ์ที่กำหนดได้ดังนี้ (ศิริชัย พงษ์วิชัย, 2558)

$$\begin{aligned} \text{ความกว้างของอันตรภาคชั้น} &= \frac{(\text{คะแนนสูงสุด}-\text{คะแนนต่ำสุด})}{\text{จำนวนชั้น}} \\ &= \frac{(5-1)}{5} \\ &= 0.8 \end{aligned}$$

ดังนั้น เกณฑ์เฉลี่ยของระดับสามารถกำหนดได้คือ

ระดับ 1 ค่าเฉลี่ย 1.00-1.80	หมายถึง น้อยที่สุด
ระดับ 2 ค่าเฉลี่ย 1.81-2.60	หมายถึง น้อย
ระดับ 3 ค่าเฉลี่ย 2.61-3.40	หมายถึง ปานกลาง
ระดับ 4 ค่าเฉลี่ย 3.41-4.20	หมายถึง มาก
ระดับ 5 ค่าเฉลี่ย 4.21-5.00	หมายถึง มากที่สุด

2. ส่วนของแบบสอบถามเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน ผลการดำเนินงาน และประสิทธิภาพการดำเนินงาน มีข้อความทั้งเชิงบวก และเชิงลบโดยกำหนดให้คะแนน คือ 3 ปฏิบัติเป็นประจำหรือผลดี 2 ปฏิบัติบางครั้งหรือนาน ๆ ครั้งพอใช้ และ 1 ไม่ปฏิบัติเลยหรือผลยังไม่ดี โดยมีแปลความหมายตามเกณฑ์ที่กำหนดได้ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ความกว้างของคะแนน} &= \frac{(\text{คะแนนสูงสุด}-\text{คะแนนต่ำสุด})}{\text{จำนวนชั้น}} \\ &= \frac{(3-1)}{3} \\ &= 0.66 \end{aligned}$$

ดังนั้น เกณฑ์เฉลี่ยของระดับปฏิบัติกำหนดได้ดังนี้

ระดับ 1 ค่าเฉลี่ย 1.00-1.66	หมายถึง ระดับน้อย
ระดับ 2 ค่าเฉลี่ย 1.67-2.33	หมายถึง ระดับปานกลาง
ระดับ 3 ค่าเฉลี่ย 2.34-3.00	หมายถึง ระดับมาก

การทดสอบแบบสอบถาม นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น มาทำการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยกำหนดการทดสอบความน่าเชื่อถือ (Reliability) ด้วยวิธีหาค่าอำนาจจำแนก (r) แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง 30 คน จาก Item Total Correlation เพื่อหาค่าความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม ซึ่งมีความสอดคล้องภายใน (Internal Consistency) อย่างคงเส้นคงวา ทำให้ผลข้อคำถามที่มีค่าอำนาจจำแนก (r) มีค่าตั้งแต่ 0.02 ขึ้นไปปรากฏว่า ข้อคำถามผ่านเกณฑ์ทุกข้อ หลังจากนั้นนำผลที่ได้มาคำนวณหาค่าความน่าเชื่อถือด้วยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัค (Cronbach's Alpha) ผลการทดสอบความน่าเชื่อถือของแบบสอบถามทั้งฉบับได้ค่า Cronbach's Alpha เท่ากับ 0.957 แสดงว่าแบบสอบถามนี้มีความเชื่อมั่นเพียงพอ (ศิริชัย พงษ์วิชัย, 2558)

4.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่ได้มาประมวลผล และวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของวิสาหกิจชุมชนและสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ โดยการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ศึกษา และการทดสอบสมมติฐาน กำหนดระดับนัยสำคัญ 0.05 หรือระดับความเชื่อมั่น 95% เพื่อจำแนกประเภทของวิสาหกิจชุมชนและสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ โดยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ (1) กลุ่มที่มีความได้เปรียบทางการแข่งขันในภาพรวมสูงกว่าเมื่อเทียบกับคู่แข่ง (2) กลุ่มความได้เปรียบทางการแข่งขันในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางคือมีสถานะการแข่งขันพอ ๆ กับคู่แข่ง และ (3) กลุ่มที่มีความได้เปรียบทางการแข่งขันในภาพรวมต่ำกว่าเมื่อเทียบกับคู่แข่ง ทั้งนี้เพื่อทำการวิเคราะห์หาปัจจัยหลักจากการปฏิบัติตามหลักการห่วงโซ่อุปทานและโลจิสติกส์และประสิทธิภาพการจัดการห่วงโซ่อุปทานและโลจิสติกส์ ที่เป็นปัจจัยที่สำคัญในการจำแนกกลุ่มผู้ประกอบการผู้ผลิตสินค้า OTOP และวิสาหกิจชุมชนที่มีความได้เปรียบทางการแข่งขันมากกว่า ปานกลางหรือต่ำกว่าดังกล่าว

4.4 สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล

4.4.1 สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของวิสาหกิจชุมชนและสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ โดยใช้ ค่าความถี่ (Frequencies) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.)

4.4.2 สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) เพื่อการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ศึกษา และการทดสอบสมมติฐาน โดยกำหนดระดับนัยสำคัญ 0.05 สถิติที่ใช้ได้แก่

1) **Discriminant Analysis** การวิเคราะห์จำแนกกลุ่ม เป็นเทคนิคที่ทำการแบ่งกลุ่มข้อมูลหรือกรณีศึกษา (Case) หรือหน่วยตัวอย่างออกเป็นกลุ่มย่อย ๆ หลาย ๆ กลุ่ม ซึ่งจะนำมาใช้แบ่งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนและสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ตามลำดับ ซึ่งการวิเคราะห์จำแนกกลุ่มใช้หลักเกณฑ์ของการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุที่ความสัมพันธ์อยู่ในรูปเชิงเส้นวัตถุประสงค์ของเทคนิค Discriminant Analysis คือ การศึกษาว่าตัวแปรหรือปัจจัยใดบ้างที่เป็นปัจจัยทำให้คนหรือหน่วยงานตัวอย่างอยู่ต่างกลุ่มกันแล้วนำตัวแปรเหล่านั้นมาศึกษาหาความสัมพันธ์ที่อยู่ในรูปเชิงเส้น หลังจากนั้นจึงนำสมการเชิงเส้นดังกล่าวมาพยากรณ์หรือประมาณว่าหน่วยหรือคนใหม่ควรอยู่กลุ่มใด ความสามารถความได้เปรียบในการแข่งขัน แบ่งออกเป็น 3 กลุ่มข้างต้น

2) **Pearson Correlation Coefficient** ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน เป็นการหาความสัมพันธ์ และทดสอบความสัมพันธ์ ระหว่างตัวแปร โดยพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์ r เพื่อแสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร กำหนดดังนี้ (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2546)

r มีค่ามากกว่า 0.7 หรือน้อยกว่า -0.7 แสดงว่า มีความสัมพันธ์ระดับสูง

r มีค่าระหว่าง 0.3 ถึง 0.7 หรือ -0.7 ถึง -0.3 แสดงว่า มีความสัมพันธ์ ระดับปานกลาง

r มีค่าเข้าใกล้ 0 แสดงว่า มีความสัมพันธ์ระดับต่ำ

5. ผลการวิจัย

จากข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างวิสาหกิจชุมชนและสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ประเภทอาหารในพื้นที่อำเภอเมือง และอำเภอบางคล้าได้จำนวน 80 ราย และ 56 รายตามลำดับ จำนวน 136 ราย ผลการวิจัยดังนี้

5.1 ข้อมูลทั่วไปของวิสาหกิจชุมชนและสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์

การจดทะเบียน กลุ่มตัวอย่างวิสาหกิจชุมชนและสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ส่วนใหญ่จดทะเบียนในรูปของ โททอป จำนวน 95 ราย คิดเป็นร้อยละ 69.9 รองลงมาจดทะเบียนทั้งสองประเภท คือ โททอปและวิสาหกิจชุมชน จำนวน 35 ราย คิดเป็นร้อยละ 25.7 และจดทะเบียนในรูปวิสาหกิจชุมชน จำนวน 6 ราย คิดเป็นร้อยละ 4.4

สินค้าและอายุการเก็บรักษา สินค้าอาหารที่ผลิตมากที่สุด คือ อาหารแปรรูปที่พร้อมบริโภคทันที หรืออาหารแปรรูปกึ่งสำเร็จรูป จำนวน 127 ราย คิดเป็นร้อยละ 87 รองลงมา คือ ผลผลิตเกษตรหรือผลิตภัณฑ์ที่ใช้บริโภคสด เช่น ผัก ผลไม้ จำนวน 11 ราย คิดเป็นร้อยละ 7.5 อาหารแปรรูปที่ใช้เป็นวัตถุดิบอุตสาหกรรมหรือการผลิตต่อเนื่อง จำนวน 5 ราย คิดเป็นร้อยละ 3.4 อาหารสด/อาหารแห้ง ไม่สามารถบริโภคได้ทันทีต้องนำไปปรุงก่อน จำนวน 2 ราย คิดเป็นร้อยละ 1.4 และผลิตภัณฑ์อาหารประเภทอื่น ๆ จำนวน 1 ราย คิดเป็นร้อยละ 0.7 ทั้งนี้สินค้าอาหารที่ผลิตส่วนใหญ่มีอายุการเก็บรักษานาน 1 เดือน จำนวน 65 ชนิด คิดเป็นร้อยละ 47.8 รองลงมาอายุการเก็บรักษานาน 7 วัน จำนวน 59 ชนิด คิดเป็นร้อยละ 43.4 และเก็บรักษาได้ 1 ปี จำนวน 11 ชนิดคิดเป็นร้อยละ 8.1 และมีสินค้าเพียง 1 ชนิด คิดเป็นร้อยละ 0.7 ที่อายุมากกว่า 1 ปี

ลูกค้า ลูกค้าส่วนใหญ่เป็นผู้บริโภคขั้นสุดท้าย จำนวน 122 ราย (เนื่องจากในแบบสอบถามให้ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ จากผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 273 ราย คิดเป็น 100% มีผู้ตอบคำถามเป็นผู้บริโภคคนสุดท้าย 122 ราย $(122 \times 100 / 273) = 44.68$ หรือ 44.7) คิดเป็นร้อยละ 44.7 รองลงมาคือร้านค้าปลีกทั่วไป จำนวน 55 ราย คิดเป็นร้อยละ 20.1 เป็นลูกค้าประเภท โททอป/วิสาหกิจชุมชน จำนวน 33 ราย คิดเป็นร้อยละ 12.1 เป็นประเภทร้านค้าส่ง จำนวน 29 ราย คิดเป็นร้อยละ 10.6 ประเภท ซูเปอร์มาร์เก็ต / ร้านสะดวกซื้อ จำนวน 17 รายคิดเป็นร้อยละ 6.2 เป็นประเภทส่งออกหรือลูกค้า คือ ผู้ส่งออก จำนวน 16 ราย คิดเป็นร้อยละ 5.9 และสุดท้ายเป็นประเภท SMEs/ โรงงาน/อุตสาหกรรม จำนวน 1 ราย คิดเป็นร้อยละ 0.4

การผลิต การผลิตส่วนใหญ่เป็นการผลิตตามคำสั่งซื้อ จำนวน 126 ราย คิดเป็นร้อยละ 74.6 รองลงมาคือ การผลิตเพื่อเก็บสต็อก จำนวน 36 รายคิดเป็นร้อยละ 21.3 และการผลิตเพื่อวัตถุประสงค์อื่น ๆ จำนวน 7 ราย คิดเป็นร้อยละ 4.1 ส่วนด้านคลังสินค้าส่วนใหญ่เป็นคลังสินค้าของตัวเอง จำนวน 135 ราย คิดเป็นร้อยละ 99.3 และลักษณะคลังสินค้าในแบบอื่น ๆ จำนวน 1 ราย คิดเป็นร้อยละ 0.7

การขนส่ง การขนส่งสินค้าส่วนใหญ่เป็นการขนส่งเอง จำนวน 132 ราย คิดเป็นร้อยละ 50.8 รองลงมาได้แก่ ลูกค้ามารับเอง จำนวน 71 ราย คิดเป็นร้อยละ 27.3 จ้างขนส่งอื่น 56 ราย คิดเป็นร้อยละ 21.5 และลักษณะขนส่งแบบอื่น ๆ จำนวน 1 ราย คิดเป็นร้อยละ 0.4

คลังสินค้าและคลังวัตถุดิบ ส่วนใหญ่ไม่มีคลังเก็บวัตถุดิบ จะเป็นการสั่งซื้อวัตถุดิบมาเมื่อต้องการใช้ จำนวน 62 ราย คิดเป็นร้อยละ 43.1 รองลงมาคือมีคลังเก็บวัตถุดิบเป็นของตนเอง จำนวน 45 ราย คิดเป็นร้อยละ 31.3 และใช้สถานที่เดียวกันกับคลังสินค้า จำนวน 37 ราย คิดเป็นร้อยละ 25.6

5.2 กิจกรรมหลักทางด้านโลจิสติกส์ และห่วงโซ่อุปทาน

การดำเนินกิจกรรมหลักทางด้านโลจิสติกส์และห่วงโซ่อุปทานของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า มีระดับการปฏิบัติตามหลักโลจิสติกส์และห่วงโซ่อุปทานในด้านต่าง ๆ ดังนี้ (พัชนี อินทรลักษณ์, 2557)

5.2.1 การให้บริการลูกค้า การดำเนินการอยู่ในระดับมากที่ค่าเฉลี่ย 2.35 คือ มีการปฏิบัติเป็นประจำ และมีกิจกรรมการปฏิบัติ ดังนี้ (1) การให้บริการข้อมูลข่าวสารอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.28), (2) การสอบถามและขอคำแนะนำอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.20) และ (3) การชดเชยกรณีสินค้ามีข้อผิดพลาดอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 2.58)

5.2.2 การจัดซื้อ/จัดหา การดำเนินการอยู่ในระดับมากที่ค่าเฉลี่ย 2.68 คือ มีการปฏิบัติเป็นประจำ และมีกิจกรรมการปฏิบัติ ดังนี้ (1) การกำหนดหลักเกณฑ์ในการจัดซื้อวัตถุดิบอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 2.73), (2) จัดหาทางเลือกหลายแหล่งในการจัดซื้อวัตถุดิบอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 2.54) และ (3) การตรวจสอบการซื้อวัตถุดิบ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก (2.76)

5.2.3 การสื่อสาร/การส่งซื้อ การดำเนินการอยู่ในระดับปานกลางที่ค่าเฉลี่ย 2.22 คือ มีการปฏิบัติบางครั้ง และมีกิจกรรมการปฏิบัติ ดังนี้ (1) การส่งและรับข่าวสารกับคู่ค้าหรือลูกค้าอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 2.35), (2) การจดบันทึกการส่งซื้อ ปฏิบัติอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 2.36) และ (3) การเก็บประวัติการสั่งซื้อของลูกค้ามีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 1.96)

5.2.4 การขนส่ง การดำเนินการอยู่ในระดับปานกลางที่ค่าเฉลี่ย 2.17 คือ มีการปฏิบัติบางครั้ง และมีกิจกรรมการปฏิบัติ ดังนี้ (1) การจัดเส้นทางและจัดตารางการขนส่งอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.15), (2) การคัดเลือกการขนส่งตามลักษณะสินค้าอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.21) และ (3) การวิเคราะห์ต้นทุนขนส่งและค่าใช้จ่ายมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.15)

5.2.5 การเลือกสถานที่/การจัดเก็บสินค้า การดำเนินการอยู่ในระดับปานกลางที่ค่าเฉลี่ย 2.048 คือ มีการปฏิบัติบางครั้ง และมีกิจกรรมการปฏิบัติ ดังนี้ (1) การจัดสถานที่แสดงสินค้าให้ลูกค้าชมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 1.94) (2) การจัดสถานที่เก็บสินค้าเพื่อป้องกันการเสื่อมสภาพอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.02) และ (3) การคำนวณต้นทุนในการจัดเก็บสินค้ามีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.15)

5.2.6 การพยากรณ์ความต้องการ / การวางแผน การดำเนินการอยู่ในระดับมากที่ค่าเฉลี่ย 2.37 คือ มีการปฏิบัติเป็นประจำ และมีกิจกรรมการปฏิบัติ ดังนี้ (1) การตั้งเป้าหมายยอดขายในแต่ละเดือนอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 2.50), (2) การคาดการณ์การใช้วัตถุดิบไว้ล่วงหน้าอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 2.50) และ (3) การประเมินสถานการณ์แวดล้อมเพื่อใช้ในการวางแผน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.10)

5.2.7 การจัดการสินค้าคงคลัง ดำเนินการอยู่ในระดับปานกลางที่ค่าเฉลี่ย 2.19 คือ มีการปฏิบัติบางครั้ง และมีกิจกรรมการปฏิบัติ ดังนี้ (1) การวางแผนการจัดเก็บสินค้าไว้อย่างมีระเบียบอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.29), (2) การคำนวณค่าใช้จ่ายในการเก็บสินค้าอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.10) และ (3) การดูแลรักษาสภาพสินค้าที่อยู่ในคลัง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.17)

5.2.8 การจัดการวัตถุดิบ / การบรรจุ การดำเนินการในระดับมากที่ค่าเฉลี่ย 2.36 คือ มีการปฏิบัติเป็นประจำ และมีกิจกรรมการปฏิบัติ ดังนี้ (1) การเปรียบเทียบผู้ขายวัตถุดิบแต่ละรายในการจัดซื้อวัตถุดิบในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 2.43) (2) มีสัญญาข้อตกลงกับผู้ขายวัตถุดิบอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.15) และ (3) การพิจารณาการบรรจุภัณฑ์ที่หีบห่อได้มาตรฐาน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 2.49)

5.2.9 การจัดการระบบโลจิสติกส์ย้อนรอย การดำเนินการในระดับปานกลางที่ค่าเฉลี่ย 2.25 คือ มีการปฏิบัติบางครั้ง และมีกิจกรรมการปฏิบัติ ดังนี้ (1) การปรับปรุงคำแนะนำอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 2.52) (2) การวิเคราะห์ของเสียที่เกิดจากขั้นตอนต่าง ๆ อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.27) และ (3) การนำของเสีย/สินค้าเสียมีตำหนิมาเพิ่มมูลค่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 1.95)

โดยสรุปภาพรวมของกิจกรรมหลักด้านโลจิสติกส์และห่วงโซ่อุปทานที่มีการปฏิบัติระดับมาก 4 ด้าน ที่เป็นกิจกรรมที่มีการปฏิบัติเป็นประจำ ประกอบไปด้วย การให้บริการลูกค้า การจัดซื้อ/จัดหา การพยากรณ์ความต้องการ/การวางแผน การจัดการวัตถุดิบ/การบรรจุ และมีกิจกรรมด้านโลจิสติกส์และห่วงโซ่อุปทานที่มีการปฏิบัติระดับปานกลาง 5 ด้าน ที่เป็นกิจกรรมที่มีการปฏิบัติบางครั้ง ประกอบด้วย การสื่อสาร/การสั่งซื้อ การขนส่ง การเลือกสถานที่/การจัดเก็บสินค้า การจัดการสินค้าคงคลัง และการจัดการระบบโลจิสติกส์ย้อนรอย

5.3 ประสิทธิภาพการดำเนินงานและความได้เปรียบทางการแข่งขัน

5.3.1 ประสิทธิภาพการดำเนินงาน

ผลการประเมินประสิทธิภาพการดำเนินงานด้านโลจิสติกส์ และห่วงโซ่อุปทานของกลุ่มตัวอย่าง โดยแบ่งการประเมินประสิทธิภาพการดำเนินงานดังกล่าวออกเป็น 4 ด้าน (รุจิรี พนมยงค์ และอภิชาติ ไสภาแดง, 2551) สรุปผลได้ ดังนี้

5.3.1.1 ประสิทธิภาพการดำเนินงานด้านกลยุทธ์ขององค์กรและความร่วมมือระหว่างองค์กร ในภาพรวมมีประสิทธิภาพในระดับดี ที่ค่าเฉลี่ย 2.51 ประกอบด้วย (1) ผลประสิทธิภาพด้านความถูกต้องของการสื่อสาร การแจ้งข่าวสารระหว่างฝ่ายต่าง ๆ ด้วยกันเองในกิจการในระดับดี (ค่าเฉลี่ย 2.53) (2) ผลประสิทธิภาพด้านความถูกต้องของการสื่อสาร การแจ้งข่าวสารระหว่างกิจการกับผู้ส่งวัตถุดิบในระดับดี (ค่าเฉลี่ย 2.49) และ (3) ผลประสิทธิภาพด้านความถูกต้องของการสื่อสาร การแจ้งข่าวสารระหว่างกิจการกับลูกค้าในระดับดี (ค่าเฉลี่ย 2.51)

5.3.1.2 ประสิทธิภาพการวางแผนและความสามารถในการทำตามแผนที่ได้วางไว้ใน ภาพรวมมีประสิทธิภาพในระดับปานกลาง ที่ค่าเฉลี่ย 2.32 ประกอบด้วย (1) ผลประสิทธิภาพด้านความแม่นยำในการพยากรณ์แนวโน้มความต้องการสินค้าของลูกค้าในระดับดี (ค่าเฉลี่ย 2.36) (2) ผลประสิทธิภาพด้านการปรับเปลี่ยนแผนหรือดำเนินกิจการได้ตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.29) และ (3) ผล

ประสิทธิภาพด้านการติดตามการจำหน่าย การขนส่ง การดำเนินงานว่าเป็นไปตามที่กำหนดไว้ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.32)

5.3.1.3 ประสิทธิภาพด้านการขนถ่ายวัสดุ/สินค้า ในภาพรวมมีประสิทธิภาพในระดับดี ที่ค่าเฉลี่ย 2.44 ประกอบด้วย (1) ผลประสิทธิภาพด้านความถูกต้องในการจัดส่งสินค้าในระดับดี (ค่าเฉลี่ย 2.56) (2) ผลประสิทธิภาพด้านการหมุนเวียนเงินสดเงินลงทุนในสินค้าคงคลังกับยอดขายสินค้าในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.26) และ (3) ผลประสิทธิภาพด้านการจัดส่งสินค้าได้ตรงเวลาในระดับดี (ค่าเฉลี่ย 2.49)

5.3.1.4 ประสิทธิภาพการในประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ในภาพรวมมีประสิทธิภาพในระดับปานกลาง ที่ค่าเฉลี่ย 2.13 ประกอบด้วย (1) ผลประสิทธิภาพด้านการใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ในการจัดทำ

บัญชี และการจัดการสินค้าคงคลังของกิจการในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.03) (2) ผลประสิทธิภาพด้านการใช้เครือข่ายอินเทอร์เน็ตในการแจ้งและรับข้อมูลข่าวสารระหว่างลูกค้ากับกิจการในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.11) และ (3) ผลประสิทธิภาพด้านการใช้เครือข่ายอินเทอร์เน็ตในการแจ้ง และรับข้อมูลข่าวสารระหว่างกิจการกับกิจการอื่นในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.24)

โดยสรุปภาพรวมของประสิทธิภาพการดำเนินงานด้านโลจิสติกส์และห่วงโซ่อุปทานที่มีการปฏิบัติระดับดี 2 ด้าน ประกอบไปด้วย การดำเนินงานด้านกลยุทธ์ขององค์กรและความร่วมมือระหว่างองค์กร และด้านการขนถ่ายวัสดุ/สินค้า ส่วนประสิทธิภาพการดำเนินงานด้านโลจิสติกส์และห่วงโซ่อุปทานที่มีการปฏิบัติระดับปานกลาง 2 ด้าน ประกอบไปด้วย การวางแผนและความสามารถในการทำตามแผนที่ได้วางไว้ และการในประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

5.3.2 ความได้เปรียบทางการแข่งขัน

ผลการประเมินความได้เปรียบทางการแข่งขันของกลุ่มตัวอย่าง แบ่งการประเมินความได้เปรียบออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

5.3.2.1 การเป็นผู้นำด้านต้นทุน ในภาพรวมมีระดับความได้เปรียบทางการแข่งขันอยู่ในระดับเท่า ๆ กันเมื่อเทียบกับคู่แข่งกัน ที่ค่าเฉลี่ย 3.38 ประกอบด้วย (1) ด้านการบริหารต้นทุนของสินค้าคงคลังได้เหมาะสมกับยอดขาย เมื่อเทียบกับคู่แข่งกันมีความได้เปรียบพอ ๆ กัน (ค่าเฉลี่ย 3.39) (2) ด้านต้นทุนการขนส่ง การจัดเก็บสินค้าที่ต่ำ มีความได้เปรียบทางการแข่งขันพอ ๆ กันเมื่อเทียบกับคู่แข่งกัน (ค่าเฉลี่ย 3.37) และ (3) ด้านกิจการมีการพัฒนาการผลิตเพื่อให้ได้ต้นทุนต่ำ มีความได้เปรียบทางการแข่งขันพอ ๆ กัน (ค่าเฉลี่ย 3.38)

5.3.2.2 การสร้างความแตกต่าง ในภาพรวมมีระดับความได้เปรียบทางการแข่งขันเทียบกับคู่แข่งอยู่ในระดับมากกว่า ที่ค่าเฉลี่ย 3.58 ประกอบด้วย (1) ด้านกิจการมีการพัฒนาออกแบบสินค้าใหม่เสมอเมื่อเทียบกับคู่แข่งกัน มีความได้เปรียบพอ ๆ กัน (ค่าเฉลี่ย 3.37) (2) ด้านกิจการเลือกใช้วัตถุดิบที่มีคุณภาพดีเป็นที่ยอมรับเพื่อสร้างภาพลักษณ์ผลิตภัณฑ์ที่มีความได้เปรียบทางการแข่งขันมากกว่าเมื่อเทียบกับคู่แข่ง (ค่าเฉลี่ย 3.68) และ (3) การนำเสนอสินค้าหลายช่องทาง/การออกงานแสดงสินค้าเป็นประจำมีความได้เปรียบทางการแข่งขันมากกว่า (ค่าเฉลี่ย 3.71)

5.3.2.3 การตอบสนองอย่างรวดเร็ว ในภาพรวมมีระดับความได้เปรียบทางการแข่งขันเทียบกับคู่แข่งอยู่ในระดับเท่า ๆ กันหรือพอกัน ที่ค่าเฉลี่ย 3.22 ประกอบด้วย (1) ด้านกิจการเน้นการใช้ และพัฒนาระบบเทคโนโลยี เพื่อความรวดเร็วในการทำงาน เมื่อเทียบกับคู่แข่งกันมีความได้เปรียบ พอ ๆ กัน (ค่าเฉลี่ย 3.24) (2) ด้านมีการกำหนดฝ่าย และขั้นตอนการรับบริการร้องเรียนจากลูกค้า และการติดตามแก้ไขมีความได้เปรียบทางการแข่งขันพอ ๆ กันเมื่อเทียบกับคู่แข่งกัน (ค่าเฉลี่ย 3.15) และ (3) มีพนักงานที่มีความสามารถในการขายแต่ละจุดขายอย่างเพียงพอมีความได้เปรียบทางการแข่งขันพอ ๆ กัน (ค่าเฉลี่ย 3.28)

โดยสรุปภาพรวมของความได้เปรียบในการแข่งขันเทียบกับคู่แข่งกันของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนและสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ อยู่ในระดับเท่า ๆ กันหรือพอกัน แต่มีความได้เปรียบทางการแข่งขันที่มากกว่ากันทางด้านการสร้างความแตกต่าง โดยเฉพาะความได้เปรียบจากการเลือกใช้วัตถุดิบที่มีคุณภาพดีเป็นที่ยอมรับ เพื่อสร้างภาพลักษณ์ผลิตภัณฑ์ และความได้เปรียบจากการนำเสนอสินค้าหลายช่องทาง/การออกงานแสดงสินค้าเป็นประจำ

5.4 ความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการโลจิสติกส์ ประสิทธิภาพการดำเนินงานและความได้เปรียบทางการแข่งขัน

5.4.1 ความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการโลจิสติกส์ ประสิทธิภาพการดำเนินงาน ความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการปฏิบัติตามหลักโลจิสติกส์กับประสิทธิภาพการดำเนินงาน พบความสัมพันธ์สรุป ดังนี้

5.4.1.1 ด้านกระบวนการการให้บริการลูกค้า มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญในทิศทางเดียวกันในระดับปานกลางกับประสิทธิภาพการจัดการกิจการ และความร่วมมือระหว่างกิจการ (.629) ประสิทธิภาพในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (.591) ประสิทธิภาพในการวางแผน และความสามารถในการทำตามแผนที่ได้วางไว้ (.590) และประสิทธิภาพในการขนถ่ายวัสดุ/สินค้า (.304)

5.4.1.2 ด้านกระบวนการการจัดซื้อ/จัดหา มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญในทิศทางเดียวกันในระดับต่ำกับประสิทธิภาพการจัดการกิจการ และความร่วมมือระหว่างกิจการ (.248) ในอีกทางหนึ่งกลับ พบว่ากระบวนการการจัดซื้อ/จัดหาไม่มีความสัมพันธ์ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 กับประสิทธิภาพในการวางแผน และความสามารถในการทำตามแผนที่วางไว้ ประสิทธิภาพในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี และประสิทธิภาพในการขนถ่ายวัสดุ/สินค้า

5.4.1.3 ด้านกระบวนการการสื่อสาร/การสั่งซื้อ มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญในทิศทางเดียวกันในระดับปานกลางกับประสิทธิภาพการจัดการกิจการ และความร่วมมือระหว่างกิจการ (.568) ประสิทธิภาพในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (.543) และประสิทธิภาพในการวางแผน และความสามารถในการทำตามแผนที่ได้วางไว้ (.455) แต่ขณะเดียวกันไม่มีความสัมพันธ์ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 กับประสิทธิภาพในการขนถ่ายวัสดุ/สินค้า

5.4.1.4 ด้านกระบวนการการขนส่ง มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญในทิศทางเดียวกันในระดับสูงกับประสิทธิภาพในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (.719) และมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันในระดับปานกลางกับประสิทธิภาพการจัดการกิจการ และความร่วมมือระหว่างกิจการ (.688) ประสิทธิภาพในการวางแผน และความสามารถในการทำตามแผนที่ได้วางไว้ (.596) และประสิทธิภาพในการขนถ่ายวัสดุ/สินค้า (.417)

5.4.1.5 ด้านกระบวนการการเลือกสถานที่/การจัดเก็บสินค้า มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญในทิศทางเดียวกันในระดับปานกลางกับประสิทธิภาพการจัดการกิจการ และความร่วมมือระหว่างกิจการ (.667) ประสิทธิภาพในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (.647) ประสิทธิภาพในการวางแผน และความสามารถในการทำตามแผนที่ได้วางไว้ (.573) และประสิทธิภาพในการขนถ่ายวัสดุ/สินค้า (.468)

5.4.1.6 ด้านกระบวนการการพยากรณ์ความต้องการ/การวางแผน มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญในทิศทางเดียวกันในระดับปานกลางกับประสิทธิภาพในการวางแผน และความสามารถในการทำตามแผนที่ได้วางไว้ (.598) ประสิทธิภาพในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (.534) และประสิทธิภาพการจัดการกิจการ และความร่วมมือระหว่างกิจการ (.505) และมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันในระดับต่ำกับประสิทธิภาพในการขนถ่ายวัสดุ/สินค้า (.204)

5.4.1.7 ด้านกระบวนการการจัดการสินค้าคงคลัง มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญในทิศทางเดียวกันในระดับปานกลางกับประสิทธิภาพในการวางแผน และความสามารถในการทำตามแผนที่ได้วางไว้ (.580) ประสิทธิภาพในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (.574) ประสิทธิภาพการจัดการกิจการและความร่วมมือระหว่างกิจการ (.553) และประสิทธิภาพในการขนถ่ายวัสดุ/สินค้า (.456)

5.4.1.8 ด้านกระบวนการการจัดการวัตถุดิบ/การบรรจุ มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญในทิศทางเดียวกันในระดับปานกลางกับประสิทธิภาพการจัดการกิจการ และความร่วมมือระหว่างกิจการ (.601)

ประสิทธิภาพในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (.582) และประสิทธิภาพในการวางแผน และความสามารถในการทำตามแผนที่ได้วางไว้ (.501) และมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันในระดับต่ำกับประสิทธิภาพในการขนถ่ายวัสดุ/สินค้า (.275)

5.4.1.9 ด้านกระบวนการระบบโลจิสติกส์ย้อนรอย มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญในทิศทางเดียวกันในระดับปานกลางกับประสิทธิภาพในการวางแผน และความสามารถในการทำตามแผนที่ได้วางไว้ (.553) ประสิทธิภาพการจัดการกิจการ และความร่วมมือระหว่างกิจการ (.525) และประสิทธิภาพในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (.523) แต่ขณะเดียวกันไม่มีความสัมพันธ์ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 กับประสิทธิภาพในการขนถ่ายวัสดุ/สินค้า

5.4.2 ความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการโลจิสติกส์ ประสิทธิภาพกับความได้เปรียบทางการแข่งขัน
ความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการปฏิบัติตามหลักโลจิสติกส์กับความได้เปรียบทางการแข่งขันของวิสาหกิจชุมชนและสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์พบความสัมพันธ์สรุปได้ ดังนี้

5.4.2.1 ด้านกระบวนการการให้บริการลูกค้า มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญในทิศทางเดียวกันในระดับปานกลางกับความได้เปรียบในการสร้างความแตกต่าง (.634) ความได้เปรียบในการตอบสนองอย่างรวดเร็ว (.525) และความได้เปรียบในการเป็นผู้นำด้านต้นทุน (.437)

5.4.2.2 ด้านกระบวนการการจัดซื้อ/จัดหา ไม่มีความสัมพันธ์ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 กับความได้เปรียบในการสร้างความแตกต่าง ความได้เปรียบในการเป็นผู้นำด้านต้นทุน และความได้เปรียบในการตอบสนองอย่างรวดเร็ว

5.4.2.3 ด้านกระบวนการการสื่อสาร/การส่งซื้อ มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญในทิศทางเดียวกันในระดับปานกลางกับความได้เปรียบในการตอบสนองอย่างรวดเร็ว (.505) ความได้เปรียบในการเป็นผู้นำด้านต้นทุน (.414) และความได้เปรียบในการสร้างความแตกต่าง (.410)

5.4.2.4 ด้านกระบวนการการขนส่ง มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญในทิศทางเดียวกันในระดับสูงกับความได้เปรียบในการสร้างความแตกต่าง (.741) และมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันในระดับปานกลางกับความได้เปรียบในการตอบสนองอย่างรวดเร็ว (.660) และความได้เปรียบในการเป็นผู้นำด้านต้นทุน (.479)

5.4.2.5 ด้านกระบวนการการเลือกสถานที่/การจัดเก็บสินค้า มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญในทิศทางเดียวกันในระดับปานกลางกับความได้เปรียบในการสร้างความแตกต่าง (.606) และความได้เปรียบในการตอบสนองอย่างรวดเร็ว (.470) และมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันในระดับต่ำกับความได้เปรียบในการเป็นผู้นำด้านต้นทุน (.271)

5.4.2.6 ด้านกระบวนการการพยากรณ์ความต้องการ/การวางแผน มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญในทิศทางเดียวกันในระดับปานกลางกับความได้เปรียบในการสร้างความแตกต่าง (.694) ความได้เปรียบในการตอบสนองอย่างรวดเร็ว (.597) และความได้เปรียบในการเป็นผู้นำด้านต้นทุน (.455)

5.4.2.7 ด้านกระบวนการการจัดการสินค้าคงคลัง มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญในทิศทางเดียวกันในระดับปานกลางกับความได้เปรียบในการสร้างความแตกต่าง (.506) และความได้เปรียบในการตอบสนองอย่างรวดเร็ว (.417) และมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันในระดับต่ำกับความได้เปรียบในการเป็นผู้นำด้านต้นทุน (.216)

5.4.2.8 ด้านกระบวนการการจัดการวัตถุดิบ/การบรรจุ มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญในทิศทางเดียวกันในระดับปานกลางกับความได้เปรียบในการสร้างความแตกต่าง (.523) ได้เปรียบในการตอบสนองอย่างรวดเร็ว (.414) และความได้เปรียบในการเป็นผู้นำด้านต้นทุน (.336)

5.4.2.9 ด้านกระบวนการระบบโลจิสติกส์ย้อนรอย มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญในทิศทางเดียวกันในระดับปานกลางกับความได้เปรียบในการสร้างความแตกต่าง (.432) ความได้เปรียบในการตอบสนองอย่างรวดเร็ว (.371) และความได้เปรียบในการเป็นผู้นำด้านต้นทุน (.349)

ดังนั้น สรุปได้ว่า ความสัมพันธ์ ระหว่างประสิทธิภาพการดำเนินงานด้านโลจิสติกส์ และห่วงโซ่อุปทานกับความได้เปรียบทางการแข่งขันของวิสาหกิจชุมชนและสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ พบความสัมพันธ์ ได้แก่ ประการแรก ประสิทธิภาพด้านการจัดการกิจการและความร่วมมือระหว่างกิจการ มีความสัมพันธ์สำคัญในทิศทางเดียวกันกับความได้เปรียบในการสร้างความแตกต่าง ความได้เปรียบในการตอบสนองอย่างรวดเร็ว และความได้เปรียบในการเป็นผู้นำด้านต้นทุน ส่วนประการที่สอง ประสิทธิภาพด้านการวางแผนและและความสามารถในการทำตามแผนที่ได้วางไว้ มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับความได้เปรียบในการตอบสนองอย่างรวดเร็ว ความได้เปรียบในการสร้างความแตกต่าง และความได้เปรียบในการเป็นผู้นำด้านต้นทุน สำหรับประการที่สาม ประสิทธิภาพด้านการขนถ่ายวัสดุ/สินค้า มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับความได้เปรียบในการสร้างความแตกต่าง และความได้เปรียบในการเป็นผู้นำด้านต้นทุน และประการที่สี่ ประสิทธิภาพด้านการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับความได้เปรียบในการตอบสนองอย่างรวดเร็ว ความได้เปรียบในการสร้างความแตกต่าง และความได้เปรียบในการเป็นผู้นำด้านต้นทุน

4.5 ผลการวิเคราะห์จำแนกกลุ่ม (Discriminant Analysis)

การวิเคราะห์จำแนกกลุ่ม เพื่อนำมาใช้แบ่งกลุ่มตัวอย่างวิสาหกิจชุมชนและสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ซึ่งการวิเคราะห์จำแนกกลุ่มใช้หลักเกณฑ์ของการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุที่ความสัมพันธ์อยู่ในรูปเชิงเส้น หลังจากนั้น จึงนำสมการเชิงเส้นดังกล่าวมาพยากรณ์หรือประมาณว่าหน่วยหรือคนใหม่ควรอยู่กลุ่มใด ความสามารถความได้เปรียบในการแข่งขัน

การวิจัยได้จำแนกกลุ่มตัวอย่างจำนวน 136 ราย ออกเป็น 3 กลุ่มคือ (1) กลุ่มที่มีความได้เปรียบทางการแข่งขันสูงกว่า มีจำนวน 67 ราย คิดเป็นร้อยละ 49.3 (2) กลุ่มที่มีความได้เปรียบทางการแข่งขันพอ ๆ กัน มีจำนวน 58 รายหรือร้อยละ 42.6 และ (3) กลุ่มที่มีความได้เปรียบทางการแข่งขันต่ำกว่า จำนวน 11 รายหรือร้อยละ 8.1

วิเคราะห์ตัวแปรที่คาดว่าจะมีความสัมพันธ์ต่อการจำแนกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนและสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ตามสถานะการแข่งขันจำนวน 13 ตัวแปรประกอบด้วย ตัวแปรด้านการปฏิบัติการตามหลักโลจิสติกส์จำนวน 9 ตัวแปร ได้แก่ การให้บริการลูกค้า การจัดซื้อ/จัดหา การสื่อสาร/การส่งซื้อ การขนส่ง การเลือกสถานที่/การจัดเก็บสินค้า การพยากรณ์ความต้องการ/การวางแผน การจัดการสินค้าคงคลัง การจัดการวัตถุดิบ/การบริหารระบบ โลจิสติกส์ย้อนรอย และตัวแปรด้านประสิทธิภาพการดำเนินงานของกิจการจำนวน 4 ตัวแปร ได้แก่ ประสิทธิภาพการจัดการกิจการ และความร่วมมือระหว่างกิจการ ประสิทธิภาพในการวางแผน และความสามารถในการทำตามแผนที่ได้วางไว้ ประสิทธิภาพในการขนถ่ายวัสดุ/สินค้า และประสิทธิภาพในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ พบว่าค่าเฉลี่ยของแต่ละตัวแปรจะมีค่าแตกต่างกันในแต่ละกลุ่มวิสาหกิจชุมชนและสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ที่จำแนกออกตามระดับการแข่งขันออกเป็น 3 กลุ่ม และผลการทดสอบสมมติฐานทางสถิติ ให้ข้อสรุปได้ว่าค่าเฉลี่ยของตัวแปรทุกตัว มีความแตกต่างกันระหว่างกลุ่มอย่างมีนัยสำคัญ นั่นคือตัวแปรทั้ง 13 ตัว สามารถนำมาเป็นตัวแปรที่ใช้ในการจำแนกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนและสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ออกเป็น 3 กลุ่มตามลำดับความได้เปรียบในการแข่งขันได้

ผลการคัดเลือกตัวแปร เข้าสู่สมการจำแนกกลุ่มประเภท วิสาหกิจชุมชนและสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ด้วยวิธี Stepwise

นำตัวแปรทั้ง 13 ตัวเข้าสู่การวิเคราะห์เพื่อคัดเลือกเข้าสมการจำแนกกลุ่มประเภทวิสาหกิจชุมชนและสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ด้วยวิธี Stepwise การทดสอบนัยสำคัญ 0.05 และค่า Wilks' Lambda ตัวแปรที่ได้รับการคัดเลือกเป็นตัวแปรจำแนกกลุ่มจำนวน 8 ตัวแปร คือ

1. การขนส่ง (tran)
2. การจัดซื้อ/จัดหา (orde)
3. การจัดการสินค้าคงคลัง (stoc)
4. การเลือกสถานที่/การจัดเก็บสินค้า (keep)
5. ประสิทธิภาพการจัดการกิจการและความร่วมมือระหว่างกิจการ (mana)
6. การพยากรณ์ความต้องการ/การวางแผน (pred)
7. ระบบโลจิสติกส์ย้อนรอย (reve)
8. ประสิทธิภาพในการขนถ่ายวัสดุ/สินค้า (move)

และตัวแปรที่ไม่ได้รับการเลือกเป็นตัวแปรจำแนกประเภทจำนวน 5 ตัวแปร คือ

1. การให้บริการลูกค้า (cust)
2. การสื่อสาร/การสั่งซื้อ (comm)
3. การจัดการวัตถุดิบ/การบรรจุ (raw)
4. สิทธิภาพในการวางแผนและความสามารถในการทำตามแผนที่ได้วางไว้ (plan)
5. ประสิทธิภาพในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (tech)

โดยมีค่า Eigenvalues เท่ากับ 2.395 ซึ่งมากกว่า 1 แสดงว่า มีความแตกต่างระหว่างกลุ่มมากกว่า

ความแตกต่างภายในกลุ่มและมี % of Variance เท่ากับ 73.9 แสดงว่าสามารถอธิบายความผันแปรของข้อมูลได้ร้อยละ 73.9 และการพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์ของฟังก์ชันการแบ่งกลุ่มในรูปค่ามาตรฐาน (Standardized) เพื่อพิจารณาเปรียบเทียบขนาดความสำคัญหรือน้ำหนักอิทธิพลของแต่ละตัวแปรต่อการแบ่งกลุ่ม สรุปได้ตาราง 1 ดังนี้

ตาราง 1 แสดงค่าสัมประสิทธิ์ของฟังก์ชันการแบ่งกลุ่มในรูปค่ามาตรฐาน (Standardized)

ชื่อตัวแปร	Function
	1
การจัดการสินค้าคงคลัง	.974
การขนส่ง	.913
การจัดซื้อ/การจัดหา	-.824
ประสิทธิภาพการจัดการกิจการและความร่วมมือระหว่างกิจการ	-.798
การเลือกสถานที่/การจัดเก็บสินค้า	-.750
ระบบโลจิสติกส์ย้อนรอย	-.596
ประสิทธิภาพในการขนถ่ายวัสดุ/สินค้า	-.506
การพยากรณ์ความต้องการ/การวางแผน	.275

จากตาราง 1 พบว่า ตัวแปรที่มีค่าสัมประสิทธิ์มากที่สุด (พิจารณาเฉพาะค่า ไม่พิจารณาเครื่องหมาย) คือ ตัวแปรการจัดการสินค้าคงคลัง มีค่าสัมประสิทธิ์ .974 แสดงว่า ตัวแปรการจัดการสินค้าคงคลังมีความสำคัญมากที่สุด

ลำดับรองลงมา ได้แก่ ตัวแปรการขนส่ง การจัดซื้อ/การจัดหา (.913) ประสิทธิภาพการจัดการกิจการและความร่วมมือระหว่างกิจการ (-.824) การเลือกสถานที่/การจัดเก็บสินค้า (-.798) ระบบโลจิสติกส์ย้อนรอย (-.750) ประสิทธิภาพในการขนถ่ายวัสดุ/สินค้า (-.506) และการพยากรณ์ความต้องการ/การวางแผน (.275) ตามลำดับ

ส่วนการจำแนกกลุ่มผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน และกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชน โดยสามารถสรุปตัวแปรที่มีความสำคัญมากในการจำแนกกลุ่มผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนและสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ออกเป็น 3 กลุ่มตามสถานะความได้เปรียบทางการแข่งขันเรียงลำดับ ตามตาราง 2 ดังนี้

ตาราง 2 แสดงค่าสัมประสิทธิ์ของสมการการจำแนกกลุ่ม ประเภทวิสาหกิจชุมชนและสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์

ชื่อตัวแปร	รหัสตัวแปร	จัดระดับการแข่งขัน		
		ต่ำกว่าคู่แข่ง	พอ ๆ กันกับคู่แข่ง	สูงกว่าคู่แข่ง
การจัดซื้อ/การจัดหา	orde	33.069	23.857	21.091
การขนส่ง	tran	-17.477	-14.858	-9.239
การเลือกสถานที่/การจัดเก็บสินค้า	keep	3.487	-5259	-4.666
การพยากรณ์ความต้องการ/การวางแผน	pred	11.554	17.547	15.694
การจัดการสินค้าคงคลัง	stoc	-13.862	.708	-1.868
ระบบโลจิสติกส์ย้อนรอย	rever	6.871	-1.679	-839
ประสิทธิภาพการจัดการกิจการและความร่วมมือระหว่างกิจการ	mana	-2.117	7.659	9.478
ประสิทธิภาพในการขนถ่ายวัสดุ/สินค้า	move	15.898	11.195	10.038
(Constant)		-63.392	-55.296	-55.046

จากตาราง 2 แสดงค่าสัมประสิทธิ์ของสมการการจำแนกกลุ่ม ประเภทวิสาหกิจชุมชนและสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ แบ่งออกเป็น 3 กลุ่มตามสถานะความได้เปรียบทางการแข่งขันคือ (1) กลุ่มที่มีความได้เปรียบทางการแข่งขันต่ำกว่าคู่แข่ง (2) กลุ่มที่มีความได้เปรียบพอๆกันกับคู่แข่ง และ (3) กลุ่มที่มีความได้เปรียบทางการแข่งขันสูงกว่าคู่แข่ง สามารถแสดงสมการการจำแนกแต่ละกลุ่มได้ ดังนี้

1. สมการในการแบ่งกลุ่มของกลุ่มที่ 1 (ต่ำกว่าคู่แข่ง)

$$-63.392 + 33.069 \text{orde} - 17.477\text{tran} + 3.487\text{keep} + 11.554\text{pred} - 13.862\text{sto} + 6.871\text{rever} - 2.117 \text{ mana} + 15.898\text{move}$$

2. สมการในการแบ่งกลุ่มของกลุ่มที่ 2 (พอๆ กันกับคู่แข่ง)

$$-55.296 + 22.857\text{orde} - 14.858\text{tran} - 5.259\text{keep} + 17.574\text{pred} + 0.708\text{stoc} - 1.679\text{rever} + 7.659\text{mana} + 11.195\text{move}$$

3. สมการในการแบ่งกลุ่มของกลุ่มที่ 3 (สูงกว่าคู่แข่ง)

$$-55.046 + 21.091\text{orde} - 9.239\text{tran} - 4.666\text{keep} + 15.694\text{pred} - 1.868\text{stoc} - 0.839\text{rever} + 9.487\text{mana} + 10.038\text{move}$$

การทำนายว่าผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนและสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ จัดอยู่ในกลุ่มความได้เปรียบทางการแข่งขันกลุ่มใด จะแทนค่าตัวแปรทั้ง 8 ตัวลงในสมการทั้งสามสมการ ถ้าสมการใดมีค่ามากที่สุดก็จัดผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนและสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ให้อยู่ในกลุ่มของสมการนั้น

5. การอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

อภิปรายผล จากผลการวิจัยสามารถอภิปรายผลเรียงลำดับการนำเสนอ ดังนี้

5.1 ผลการศึกษาเห็นได้ว่าวิสาหกิจชุมชนและสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ประเภทอาหาร ในอำเภอเมืองและอำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา มีการดำเนินงานการจัดการด้านโลจิสติกส์และห่วงโซ่อุปทานอยู่แล้วโดยทั่วไป โดยเฉพาะที่ดำเนินการหรือปฏิบัติเป็นประจำจะเป็นด้านการให้บริการลูกค้า ด้านการจัดซื้อและจัดหา ด้านการพยากรณ์ความต้องการ/การวางแผน ด้านการจัดการวัตถุดิบ และการบรรจุ ซึ่งเป็นสิ่งที่ดีซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วลัยลักษณ์ อัครธีรวงศ์ (2555) ที่พบว่า ผลการดำเนินงานของผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ชุมชน มีผลการดำเนินงานอยู่เกณฑ์ที่ดีทุกด้าน แต่ยังขาดการปฏิบัติที่สมบูรณ์ครบถ้วนในการจัดการด้านโลจิสติกส์ และห่วงโซ่อุปทานด้านอื่น ๆ และจากการสำรวจสามารถตั้งข้อสังเกตได้ประการหนึ่งว่า ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน และผลิตภัณฑ์ชุมชนบางราย แม้จะมีการปฏิบัติหรือการจัดการด้านโลจิสติกส์ และห่วงโซ่อุปทานในแต่ละด้าน แต่ก็ไม่ได้มีความรู้ความเข้าใจ ที่จะมองภาพรวมของโลจิสติกส์ และห่วงโซ่อุปทานอย่างเป็นระบบหรือเป็นขบวนการ กล่าวคือ เป็นการปฏิบัติหรือการดำเนินการธุรกิจตามกฎหมายหรือหลักการธุรกิจโดยทั่วไป เช่น การจัดหาวัตถุดิบในราคาถูกเพื่อลดต้นทุน

5.2 ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่าวิสาหกิจชุมชนและสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ประเภทอาหาร ในอำเภอเมืองและอำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา มีการดำเนินงานการจัดการด้านโลจิสติกส์และห่วงโซ่อุปทาน มีการปฏิบัติเป็นประจำที่ยังไม่สมบูรณ์ ในด้านการให้บริการลูกค้า การจัดซื้อ/จัดหา การสื่อสาร/การส่งซื้อ การขนส่ง การเลือกสถานที่/การจัดเก็บสินค้า การพยากรณ์ความต้องการ/การวางแผน การจัดการสินค้าคงคลัง การจัดการวัตถุดิบ/การบรรจุ และระบบโลจิสติกส์ย้อนรอย รวมถึงการประสิทธิภาพในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งอาจเป็นด้วยลักษณะของประเภทการประกอบการผลิตภัณฑ์อาหาร โดยเฉพาะส่วนใหญ่เป็นผู้ผลิตอาหารแปรรูปที่พร้อมบริโภคนทันที หรืออาหารแปรรูปกึ่งสำเร็จรูป อย่างไรก็ตามเพื่อเป็นการเพิ่มศักยภาพที่จะพัฒนาเป็นวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อม SMEs และครอบคลุมฐานการตลาดที่กว้างขึ้น จำเป็นที่จะต้องเพิ่มการปฏิบัติที่มากขึ้นในส่วนเหล่านี้ ซึ่งมีความสอดคล้องงานวิจัยของ ธนัยมัย เจียรกุล (2557) ที่พบว่า แนวทางการปรับตัวของวิสาหกิจชุมชนและสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ คือการสร้างเครือข่ายแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างกัน มีการพัฒนาตลาดด้านนวัตกรรมผลิตภัณฑ์และมีการกระจายสินค้าให้ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมาย ตลอดจนควรนำเทคโนโลยีมาช่วยในการผลิตรวมถึงการบริหารงาน ในขณะที่สุนทร เจริญสุข (2555) พบว่า การจัดการโลจิสติกส์ที่มีประสิทธิภาพคือ จะต้องกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนตามสถานการณ์ของเศรษฐกิจและมีการนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาช่วยในการบริหารจัดการเพื่อขจัดความซ้ำซ้อนของการทำงาน

5.3 ผลการวิเคราะห์กลุ่มตัวอย่างวิสาหกิจชุมชนและสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ มีจำนวน 136 ราย จำแนกตามสถานะความได้เปรียบทางการแข่งขันออกเป็น 3 กลุ่ม โดยส่วนใหญ่จัดอยู่ในกลุ่มที่ 1 เป็นกลุ่มที่มีความได้เปรียบทางการแข่งขันสูงกว่าคู่แข่ง รองลงมาเป็นกลุ่มที่ 2 เป็นกลุ่มที่มีความได้เปรียบทางการแข่งขันพอ ๆ กัน และกลุ่มที่ 3 เป็นกลุ่มที่มีความได้เปรียบทางการแข่งขันที่ต่ำกว่าคู่แข่ง หากพิจารณาตัวแปรที่มีความสำคัญต่อความสามารถในการแข่งขันในกิจกรรมโลจิสติกส์และห่วงโซ่อุปทาน จะประกอบไปด้วย 8 ตัวแปร เรียงตามลำดับความสำคัญ ได้แก่ การจัดการสินค้าคงคลัง การขนส่ง การจัดซื้อ/จัดหา ประสิทธิภาพการจัดการกิจการและความร่วมมือระหว่างกิจการ การเลือกสถานที่/การจัดเก็บสินค้า ระบบโลจิสติกส์ย้อนรอย ประสิทธิภาพในการขนถ่ายวัสดุ/

สินค้า และการพยากรณ์ความต้องการ/การวางแผน เมื่อนำตัวแปรเหล่านี้ไปวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์ของสมการจำแนกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนและสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ สามารถแสดงสมการการจำแนกแต่ละกลุ่มได้ดังนี้ (1) สมการในการแบ่งกลุ่มของกลุ่มที่ 1 (ต่ำกว่าคู่แข่ง) (2) สมการในการแบ่งกลุ่มของกลุ่มที่ 2 (พอ ๆ กันกับคู่แข่ง) และ (3) สมการในการแบ่งกลุ่มของกลุ่มที่ 3 (สูงกว่าคู่แข่ง) ซึ่งทำนายว่ากลุ่มวิสาหกิจชุมชนและสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ จัดอยู่ในกลุ่มความได้เปรียบทางการแข่งขันกลุ่มใด จะแทนค่าตัวแปรทั้ง 8 ตัวลงในสมการทั้งสามสมการ ถ้าสมการใดมีค่ามากที่สุด ก็จัดกลุ่มตัวอย่างให้อยู่ในกลุ่มของสมการนั้น ซึ่งผลการทำนายพบว่าสมการจำแนกกลุ่มที่ได้ สามารถทำนายการเป็นสมาชิกของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนและสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ได้อย่างถูกต้องร้อยละ 83.1 ดังนั้น ข้อปฏิบัติเหล่านี้ โดยส่วนใหญ่จะสอดคล้องตรงกันกับข้อปฏิบัติที่วิสาหกิจชุมชนและสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ประเภทอาหาร ในอำเภอเมือง และอำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา ยังให้ความสำคัญไม่มากหรือมีการปฏิบัติที่ไม่สมบูรณ์ นั้นแสดงได้อีกทางหนึ่งได้ว่า ถ้าวิสาหกิจชุมชน และผลิตภัณฑ์ชุมชนประเภทผลิตภัณฑ์อาหารสามารถให้ความสำคัญหรือปฏิบัติได้อย่างสมบูรณ์ในข้อเหล่านี้ ก็จะสามารถขึ้นสู่การเป็นคู่แข่งที่มีความได้เปรียบทางการแข่งขันที่สูงกว่า (สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ กระทรวงอุตสาหกรรม, 2548)

5.4 จากผลการศึกษาที่ชี้ให้เห็นว่า วิสาหกิจชุมชน และผลิตภัณฑ์ชุมชนประเภทผลิตภัณฑ์ ยังให้ความสำคัญไม่มากพอในด้านการสื่อสารระหว่างกิจการกับลูกค้า หรือระหว่างกิจการกับกิจการอื่นในห่วงโซ่อุปทาน การจัดการ การขนส่ง และค่าใช้จ่ายการขนส่ง การจัดการสถานที่ และการจัดเก็บสินค้า การจัดการสินค้าคงคลัง รวมถึงการประสิทธิภาพในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งอาจเป็นด้วยลักษณะของประเภทการประกอบการผลิตภัณฑ์อาหาร โดยเฉพาะส่วนใหญ่เป็นผู้ผลิตอาหารแปรรูปที่พร้อมบริโภคนทันที หรืออาหารแปรรูปกึ่งสำเร็จรูป อย่างไรก็ตาม เพื่อเป็นการเพิ่มศักยภาพที่จะพัฒนาเป็นวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อม SMEs และครอบคลุมฐานการตลาดที่กว้างขึ้น จำเป็นที่จะต้องเพิ่มการปฏิบัติที่มากขึ้นในส่วนเหล่านี้ ในขณะที่ปัจจัยที่ทำให้เกิดความแตกต่างในความได้เปรียบทางการแข่งขันระหว่างวิสาหกิจชุมชนและสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ประเภทผลิตภัณฑ์อาหาร ข้อที่ผู้วิจัยเห็นว่าเป็นเรื่องหรือประเด็นที่ไม่เป็นที่ทราบ หรือรับรู้หรือไม่มีความคุ้นเคยของวิสาหกิจชุมชนและสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ คือ เรื่องของระบบโลจิสติกส์ย้อนรอย และการพยากรณ์ความต้องการ/การวางแผน ซึ่งความไม่คุ้นเคยในประเด็นเหล่านี้จึงทำให้ข้อปฏิบัติเหล่านี้มีความสมบูรณ์น้อยลง อย่างไรก็ตามการให้ความรู้เกี่ยวกับระบบโลจิสติกส์ย้อนรอยมีความสำคัญ ซึ่งมีงานวิจัยของสิริวงศ์ กลั่นคำสอนและคณะ (2554) ที่พบว่า การออกแบบแบบจำลองระบบโลจิสติกส์ย้อนกลับทำให้สามารถวิเคราะห์ต้นทุนตามเงื่อนไขของเส้นทางและตำแหน่งของการดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ข้อเสนอแนะวิสาหกิจชุมชนควรมีการส่งเสริมให้มีการรวมกลุ่มและจดทะเบียนเพิ่มขึ้นเพื่อสนับสนุนให้ชุมชนเกิดรายได้และพึ่งพาตนเอง ส่วนของสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ควรมีระบบอย่างชัดเจนพร้อมกับยกระดับให้เกิดคุณภาพมากขึ้นและให้มีความหลากหลายสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์
2. ข้อเสนอแนะกิจกรรมด้านโลจิสติกส์ส่งเสริมให้ความรู้ความเข้าใจกับวิสาหกิจชุมชน และห่วงโซ่อุปทานควรมีการดำเนินการอย่างเป็นระบบตั้งแต่ต้นน้ำให้มีการควบคุมคุณภาพการผลิต ส่วนกลางนำพัฒนาการขนส่งให้มีประสิทธิภาพ ในขณะที่ปลายน้ำมีการส่งมอบสินค้าให้เกิดคุณค่าต่อลูกค้าและการเพิ่มช่องทางในการจัดจำหน่ายให้มีความหลากหลาย

3. ข้อเสนอแนะประสิทธิภาพและความได้เปรียบทางการแข่งขัน วิสาหกิจชุมชนควรมีการพัฒนาการบริหารงานอย่างชัดเจนและการให้ความร่วมมือระหว่างกันมากขึ้น มีการวิเคราะห์สถานการณ์ทั้งภายในและภายนอกของกิจการเพื่อใช้ในการวางแผนและปฏิบัติตามแผนที่กำหนด มีระบบการจัดการขนถ่ายวัสดุสินค้าอย่างชัดเจน และการนำเทคโนโลยีมาสนับสนุนในงานต่าง ๆ ให้เกิดประสิทธิผล

4. ข้อเสนอแนะความได้เปรียบทางการแข่งขัน วิสาหกิจควรมีการบริหารต้นทุนและการควบคุมค่าใช้จ่ายในการผลิตสินค้าให้ต่ำกว่าคู่แข่ง พัฒนาสินค้าให้มีความโดดเด่นและแปลกใหม่อยู่เสมอ มีการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้าและเพิ่มความรวดเร็วในการผลิตสินค้าและการบริการ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. หน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้การส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชนและสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ให้มีกระบวนการดำเนินงานหรือหลักการดำเนินงานด้านโลจิสติกส์และห่วงโซ่อุปทานที่ครบทั้งกระบวนการอย่างเป็นระบบ กล่าวคือ ให้ผู้ประกอบการมีแนวความคิดความเข้าใจในหลักการดำเนินการโลจิสติกส์ และห่วงโซ่อุปทานที่ครบวงจร ด้วยการจัดฝึกอบรม และติดตามผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

2. ส่งเสริมให้เกิดการรวมตัวหรือการร่วมมือกันระหว่างวิสาหกิจชุมชนและสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ในลักษณะของเครือข่ายห่วงโซ่อุปทานทั้งในแนวดิ่ง และแนวระนาบ เพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงการดำเนินกิจกรรมธุรกิจ และสื่อสารข้อมูลระหว่างกัน

3. ส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการไหลเวียนของข้อมูลข่าวสารระหว่างผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนและสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ในเครือข่าย และในระบบห่วงโซ่อุปทาน เพื่อเป็นข่าวสารข้อมูลในการดำเนินงานธุรกิจ

4. ส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาระบบเทคโนโลยี และระบบสารสนเทศที่เหมาะสม และประยุกต์ใช้กับวิสาหกิจชุมชนและสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ในพื้นที่ รวมถึงการจัดฝึกอบรมการใช้งานเทคโนโลยี และระบบสารสนเทศที่พัฒนาขึ้น

5. ส่งเสริมหรือสนับสนุนให้เกิดเครือข่ายการตลาดที่เพิ่มขึ้นสำหรับวิสาหกิจชุมชนและสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ นอกเหนือจากการจำหน่ายตรงสู่ผู้บริโภคขั้นสุดท้าย

6. ส่งเสริมความรู้หรือพัฒนาระบบสารสนเทศ สำหรับวิสาหกิจชุมชนและสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์เพื่อที่จะใช้ในการพยากรณ์ความต้องการ

7. ส่งเสริมความรู้และแนวความคิดของระบบโลจิสติกส์ย้อนรอยทั้งในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนและสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์องค์กรธุรกิจ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างความเข้าใจ และการนำไปใช้ประโยชน์ในการลดต้นทุนการผลิตหรือการเพิ่มมูลค่าจากผลผลิตที่เสียหาย

ข้อเสนอแนะเชิงการบริหาร/การปฏิบัติ

1. ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนและสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ควรรวมกันเป็นเครือข่ายเพื่อสื่อสาร แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารความรู้ระหว่างกัน ทำให้เพิ่มศักยภาพในการบริหารได้ดียิ่งขึ้น

2. ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนและสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ควรประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ บันทึกข้อมูลบัญชี และการจัดการสินค้าคงคลัง ตลอดจนการใช้เครือข่ายอินเทอร์เน็ตในการแจ้งและรับข้อมูลข่าวสารระหว่างลูกค้ากับกิจการ หรือระหว่างกิจการกับกิจการอื่น รวมถึงใช้ในการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ

3. ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนและสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ควรเพิ่มความสำคัญหรือการปฏิบัติตามหลักการของระบบโลจิสติกส์ย้อนรอย เพื่อการปรับปรุงสินค้าตามคำแนะนำลูกค้า เพิ่มโอกาสสร้างกำไรได้มากขึ้นและลดต้นทุนในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะด้านการศึกษา

1. การศึกษาต่อไป อาจจัดการศึกษาเป็นการวิเคราะห์ระบบโลจิสติกส์ และห่วงโซ่อุปทาน เป็นการเฉพาะเป็นรายผลิตภัณฑ์เพื่อเป็นตัวแบบ หรือตัวอย่างในการพิจารณาว่าควรปรับแนวทางการปฏิบัติตามโลจิสติกส์ และห่วงโซ่อุปทานในแต่ละด้านอย่างไรให้ชัดเจนขึ้น
2. การดำเนินงานต่อไปอาจขยายขอบเขตการศึกษาเพื่อหาความเชื่อมโยงหรือความเกี่ยวข้องกันระหว่างห่วงโซ่อุปทานของแต่ละผลิตภัณฑ์ในลักษณะคลัสเตอร์
3. การศึกษาต่อไปอาจวิเคราะห์หาค่าเพิ่มที่เกิดจากการดำเนินงานตามหลักโลจิสติกส์ และห่วงโซ่อุปทาน เพื่อให้เกิดประโยชน์ที่เพิ่มขึ้นของการจัดการโลจิสติกส์ และห่วงโซ่อุปทาน
4. การศึกษาต่อไป อาจวิเคราะห์หาต้นทุนการผลิตที่เกิดขึ้นในแต่ละชั้นของห่วงโซ่อุปทาน เพื่อหาสัดส่วนโครงสร้างของต้นทุนที่เกิดขึ้นในแต่ละผลิตภัณฑ์

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยพัฒนาศักยภาพการจัดการโลจิสติกส์และห่วงโซ่อุปทานวิสาหกิจชุมชนและสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ในจังหวัดฉะเชิงเทรา ฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาลักษณะการดำเนินกิจกรรมโลจิสติกส์และห่วงโซ่อุปทานของวิสาหกิจชุมชนและสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์หรือโอท็อปประเภทสินค้าอาหารในพื้นที่อำเภอเมืองและอำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา วิเคราะห์ความสัมพันธ์และแนวทางรูปแบบการจัดการกิจกรรมโลจิสติกส์และห่วงโซ่อุปทานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงาน และความเป็นไปได้เปรียบเทียบกับทางการแข่งขัน เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ด้วยการวิจัยเชิงสำรวจ โดยใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างวิสาหกิจชุมชนและสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์หรือโอท็อปประเภทอาหารในพื้นที่อำเภอเมือง และอำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา กำหนดผู้ให้ข้อมูลตามแบบสอบถาม คือ สมาชิก/กรรมการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนและสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ซึ่งสามารถรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างวิสาหกิจชุมชนและสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ประเภทอาหารในพื้นที่อำเภอเมือง และอำเภอบางคล้าได้จำนวน 80 ราย และ 56 รายตามลำดับ รวมกลุ่มตัวอย่างในการวิเคราะห์จำนวน 136 ราย ซึ่งส่วนใหญ่จะทะเบียนในรูปวิสาหกิจชุมชนและสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ซึ่งมีสินค้าอาหารแปรรูปพร้อมบริโภคที่ผลิตมากที่สุด ทั้งนี้สินค้าส่วนใหญ่มีอายุเก็บรักษานาน 1 เดือน และมีลูกค้าเป็นผู้บริโภคชั้นสุดท้ายมากที่สุด ส่วนด้านการผลิตเป็นการผลิตตามคำสั่งซื้อและมีการขนส่งด้วยตนเองรวมถึงส่วนใหญ่ไม่มีคลังเก็บวัตถุดิบ หากพิจารณาการจัดการกิจกรรมหลักทางด้านโลจิสติกส์และห่วงโซ่อุปทานของตัวอย่าง พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ระดับปานกลางหรือมีการปฏิบัติบ้างเป็นบางครั้ง สำหรับการประเมินประสิทธิภาพการดำเนินงานด้านโลจิสติกส์ และห่วงโซ่อุปทานของกลุ่มตัวอย่าง มีผลประเมินประสิทธิภาพการดำเนินงาน ด้านประสิทธิภาพการจัดการกิจการและความร่วมมือระหว่างกิจการ ด้านประสิทธิภาพการวางแผนและความสามารถในการทำตามแผนที่ได้วางไว้ ด้านประสิทธิภาพด้านการขนถ่ายวัสดุ/สินค้า และด้านประสิทธิภาพการในประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ในภาพรวมอยู่ในระดับดี ในขณะที่ผลการประเมินความได้เปรียบทางการแข่งขันของกลุ่มตัวอย่าง ประเมินความได้เปรียบออกเป็น 3 ด้านคือ (1) การเป็นผู้นำด้านต้นทุน (2) การสร้างความแตกต่าง และ (3) การตอบสนองอย่างรวดเร็วมีความได้เปรียบทาง

การแข่งขันอยู่ในระดับเท่า ๆ กันหรือพอกัน สำหรับในด้านความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการโลจิสติกส์กับประสิทธิภาพการดำเนินงานเกี่ยวข้องกับ การให้บริการลูกค้า การจัดซื้อ/จัดหา การสื่อสาร/การส่งซื้อ การขนส่ง การเลือกสถานที่/การจัดเก็บสินค้า การพยากรณ์ความต้องการ/การวางแผน การจัดการสินค้าคงคลัง การจัดการวัตถุดิบ/การบรรจุระบบโลจิสติกส์ย้อนรอย หากพิจารณาถึงความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการโลจิสติกส์กับความได้เปรียบทางการแข่งขัน ประกอบไปด้วย การให้บริการลูกค้า การสื่อสาร/การส่งซื้อ การขนส่ง การเลือกสถานที่/การจัดเก็บสินค้า การพยากรณ์ความต้องการ/การวางแผน การจัดการสินค้าคงคลัง การจัดการวัตถุดิบ/การบรรจุ ระบบโลจิสติกส์ย้อนรอย ในขณะที่ความสัมพันธ์ ระหว่างประสิทธิภาพการดำเนินงานด้านโลจิสติกส์ และห่วงโซ่อุปทานกับความได้เปรียบทางการแข่งขัน จะเกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพด้านการจัดการกิจการและความร่วมมือระหว่างกิจการ ประสิทธิภาพด้านการวางแผนและและความสามารถในการทำตามแผนที่ได้วางไว้ ประสิทธิภาพด้านการขนถ่ายวัสดุ/สินค้า และประสิทธิภาพด้านการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นต้น ส่วนการวิเคราะห์จำแนกกลุ่มตัวอย่าง 136 ราย สามารถแบ่งออกได้ตามสถานะความได้เปรียบทางการแข่งขัน คือ (1) กลุ่มที่มีความได้เปรียบทางการแข่งขันสูงกว่า มีจำนวน 67 ราย คิดเป็นร้อยละ 49.3 (2) กลุ่มที่มีความได้เปรียบ หรือมีสถานการณ์แข่งขันพอ ๆ กัน มีจำนวน 58 รายหรือร้อยละ 42.6 และ(3) กลุ่มที่มีความได้เปรียบทางการแข่งขันต่ำกว่า จำนวน 11 รายหรือร้อยละ 8.1 ตามลำดับ

เอกสารอ้างอิง

- กมลชนก พินชัย. (2556). รายงานปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหของ OTOP จังหวัดเชียงใหม่. ค้นเมื่อ 27 กันยายน 2559 จาก <http://www.human.cmu.ac.th/>.
- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2546). การวิเคราะห์สถิติขั้นสูงด้วย SPSS for windows. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : ภาควิชาสถิติ คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2557). จำนวนวิสาหกิจชุมชนและจำนวนสมาชิกปี 2556. ค้นเมื่อ 18 ตุลาคม 2558, จาก http://smce.doae.go.th/smc1/report/select_report_smce14.php.
- กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม. (2557). วิสาหกิจชุมชน และ OTOP. ค้นเมื่อ 18 กุมภาพันธ์ 2559, จาก <http://www.sme.go.th/>
- กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2553). คู่มือการดำเนินโครงการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน. ค้นเมื่อ 11 พฤศจิกายน 2558, จาก <http://www.cad.go.th/>
- กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย. (2555). ความหมายOTOP. ค้นเมื่อ 16 มีนาคม 2559, จาก <http://www.otoptoday.com/contact-us/>
- กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย. (2557a). รวมผลการจำหน่ายสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ประจำปีงบประมาณ 2555. ค้นเมื่อ 22 มกราคม 2559, จาก http://app4.cdd.go.th/cddcenter/cdd_report/otop_r04.php?&year=2555&org_group=0
- กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย. (2557b). การสำรวจและลงทะเบียนผู้ผลิตผู้ประกอบการ OTOP. ค้นเมื่อ 21 พฤศจิกายน 2558, จาก <http://www.cep.cdd.go.th/>
- กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย. (2557c). สรุปผลการลงทะเบียนผู้ผลิตผู้ประกอบการ OTOP ปี 2557. ค้นเมื่อ 22 พฤษภาคม 2559, จาก <http://www.cep.cdd.go.th/>
- กรมส่งเสริมสหกรณ์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2557). ข้อมูลวิสาหกิจชุมชน. ค้นเมื่อ 4 ธันวาคม 2558, จาก <http://webhost.cpd.go.th/lopburi/Wisahakij.html>

- เทียงธรรม พลโลก. (2557). วิสาหกิจชุมชนกับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเหมือนกันใหม่นา. ค้นเมื่อ 17 มิถุนายน 2559, จาก <http://www.sme.go.th/Lists/EditorInput/DispF.aspx?List=15dca7fb-bf2e-464e-97e5-440321040570&ID=1781>
- รุธีร์ พนมยงค์ และอภิชาติ โสภางค์. (2551). โครงการการประเมินศักยภาพด้านโลจิสติกส์และการจัดการห่วงโซ่อุปทานของผู้ประกอบการในประเทศไทย. กรุงเทพฯ : ศูนย์วิจัยด้านโลจิสติกส์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ธัญมัย เจียรกุล. (2557). ปัญหา และแนวทางการปรับตัวของ OTOP เพื่อพร้อมรับการเปิด AEC. วารสารนักบริหาร, 3-4 (1). ค้นเมื่อ 29 กันยายน 2559, จาก http://www.bu.ac.th/knowledgecenter/executive_journal/jan_june_14/index.html
- มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี. (2552). การพัฒนาระบบบัญชีสำหรับกลุ่มผู้ผลิตสินค้า OTOP. ค้นเมื่อ 13 พฤษภาคม 2558, จาก <http://www.rtir.rmutt.ac.th/>
- วัชรินทร์ วิวัฒน์. (2554). ปัญหา และอุปสรรคในการจัดทำบัญชีวิสาหกิจชุมชน จังหวัดนครศรีธรรมราช. ค้นเมื่อ 11 มิถุนายน 2559, จาก <http://www.repository.rmutt.ac.th/bitstream/handle/123456789/689/124275.pdf?sequence=1>
- วลัยลักษณ์ อัครวิวัฒน์. (2555). กลยุทธ์การดำเนินงานกับประสิทธิภาพการดำเนินงานด้านโลจิสติกส์ และห่วงโซ่อุปทานของผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ชุมชน และท้องถิ่น. วารสารมหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติวิชาการ, 15(30), 155-168.
- ศิริชัย พงษ์วิชัย. (2558). การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วยคอมพิวเตอร์. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- พัชนี อินทรลักษณ์. (2557). แนวทางการวิจัยภายใต้กรอบยุทธศาสตร์การจัดการด้านอาหารของประเทศไทย. ค้นเมื่อ 16 ธันวาคม 2558, จาก http://www.thaiwest.su.ac.th/Files/pa_tchan_ee.ppt
- พุทธมน สุวรรณอาสน์. (2554). การจัดการความรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพทางการบัญชี และการเงินแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาธุรกิจชุมชนกลุ่มตัดเย็บบ้านดอกแดงตำบลสง่าบ้าน อำเภอคลองสะแก จังหวัดเชียงใหม่. ค้นเมื่อ 13 กุมภาพันธ์ 2559, จาก <http://www.research.cmru.ac.th/2014/ris/resout/arc/NRCT-9-MGT-9-53.pdf>
- เสรี พงศ์พิศ. (2553). “ร้อยคำที่ควรรู้”. กรุงเทพฯ. ค้นเมื่อ 21 กุมภาพันธ์ 2559, จาก <http://www.personel.cdd.go.th/GroupJob/banju/webpage1/SMCE.htm>
- สุนทร เจริญสุข. (2555). การจัดการโลจิสติกส์เพื่อสร้างรายได้เปรียบทางการแข่งขัน. วารสารมหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติวิชาการ, 15(30), 119-137
- สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดฉะเชิงเทรา. (2558). โครงการประชาสัมพันธ์ OTOP ฉะเชิงเทรา กลุ่มเบญจบุรพาสุวรรณภูมิ. ฉะเชิงเทรา : พัฒนาชุมชนจังหวัดฉะเชิงเทรา.
- สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ กระทรวงอุตสาหกรรม. (2548). รายงานผลการดำเนินการจัดทำมาตรฐานระบบการจัดการวิสาหกิจชุมชนฉบับสมบูรณ์. ค้นเมื่อ 9 พฤศจิกายน 2558, จาก <http://library.dip.go.th/multim4/eb/EB%2029%20%E0%B8%A1481.1.pdf>
- สิรางค์ กลั่นคำสอน และคณะ. (2554). การจัดการระบบโลจิสติกส์แบบย้อนกลับและกรีนโลจิสติกส์ของอุตสาหกรรมแปรรูปโลหะ. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย(สกว.). ค้นเมื่อ 27 มกราคม 2559, จาก https://elibrary.trf.or.th/project_content.asp?PJID=RDG5450035
- The Council of Supply Chain Management Professionals. (2004). *Supply Chain Management Process Standard*. The standard are in six volumes.